

Мэкъуогъум и 27-р — ныбжыкӀэхэм я Маф

Ныбджэгъу лъапӀэхэр!
МэфэкӀ шӀагъом — ныб-
жыкӀэхэм я Мафэ фӀшӀ
тышӀуфӀгушӀо!

ЦӀыф пӀпчӀ ныбжыкӀэгъур
аныхӀ охтӀ гушӀуагъоу, охтӀ
дахӀу ыгу кӀенӀ. АпӀрӀ гӀа-
хӀагъэхэр, апӀрӀ гугъаплӀэхэр
ыкӀи гухӀлӀ инхэр а уахтӀ-
тӀр ары зӀпхыгъэр.

НепӀ Адыгэ Республикэм
ис ныбжыкӀэхэм щыӀэныгъэм
илъэныкӀо пстӀуми яшӀуагъэ
кыщӀагъӀклӀоним пае амал
инхэр ялӀх, хӀгъэгъум ифедӀэ
зыхӀлӀ лӀфтхӀабзӀэхэмкӀэ
икӀоу ясӀнаушӀыгъэ кӀагъэ-
лӀэгъонымкӀэ лӀпылӀгъу афӀ-
хӀух.

Адыгеим щыпсӀурӀ тикӀлӀэ
ыкӀи типшӀэшӀэ лъапӀэхэр!
Мы мэфэкӀ мафӀэм тыгу
кыдӀделӀу зӀклӀми тышӀуфӀ-
лӀаӀо псауныгъэ шӀуилӀнӀу,
еджӀэнымкӀи лӀфшӀлӀэнымкӀи
гӀӀхӀӀгъӀгъэхӀохэр шӀушӀынхӀу,
гуетыныгъэ ин хӀлӀӀу шӀуи-
гухӀлӀхэр щыӀлӀэныгъэм щып-
хырышӀушӀынхӀу!

АдыгеимрӀ ти ХӀгъэгъушхоу
Урысые ФедерациемрӀ джыри
нахӀ зӀтегъӀпсыхӀагъэ хӀун-
хэм зӀклӀми шӀукӀуачӀлӀ фӀ-
жӀуэгъӀорышӀ!

**Адыгэ Республикэм и
ЛышӀхӀхӀу
ТХЪАКӀУШЫНӀ АслӀан
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо Совет —
ХасӀм и ТхӀаматӀу
Владимир НАРОЖНЫЙ**

Адыгэ Республикэм и ЛышӀхӀхӀу и Указ

ЩытхӀуцӀӀу «Адыгэ Республикэм
изаслуженнӀ артист» зыфилӀорӀр
Д.М. ХӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
фӀгъӀшӀӀӀӀӀӀӀӀ ехӀылагъ

Адыгэ Республикэм икӀультурӀрӀ
иискусствӀрӀ яхӀхӀоныгъэ илахышхо
зӀрӀхӀышӀхӀӀӀрӀ пае щытхӀуцӀӀу
«Адыгэ Республикэм изаслуженнӀ ар-
тист» зыфилӀорӀр ХӀӀӀӀӀӀӀӀӀ ДанизӀт
МыхӀамӀт ыпхӀум — КъӀбӀртӀе-БӀль-
кӀар Республикэм эстрадӀэмкӀэ иар-
тисткӀэ фӀгъӀшӀӀӀӀӀӀӀӀ.

**Адыгэ Республикэм и
ЛышӀхӀхӀу ТХЪАКӀУШЫНӀ АслӀан**
кӀ. МыекъуапӀ,
мэкъуогъум и 25-рӀ,
2015-рӀ илъӀс
N 97

АР-м и ЛышӀхӀхӀу пӀублӀ
псалӀэ кышӀызӀ, зӀлукӀэгъум
хӀлажӀэхӀэрӀм шӀуфӀс кӀари-
хыгъ, мыщ фӀдӀэ зӀдӀгушӀылӀ-
гъухэм мӀхӀанӀшхо ялӀу зӀрӀ-
щытӀр, нӀмыкӀ шӀолъырхэм
республикэм, обществӀм еп-
лӀыкӀлӀу кыфырылӀӀщытӀр жур-
налистхэм зӀрагъӀпсырӀм кы-
кӀигъӀтхыгъ. Ащ дакӀлоу, шӀып-
кӀагъэ зыхӀлӀ кӀӀбарыр цыф-
хэм алыгъӀлӀссыгъӀнӀр зӀклӀмӀ
аныхӀ шӀхӀалӀу щытын зӀрӀ-
фаем аналӀ тыраригъӀдзӀагъ.

— Мы аужырӀ илъӀсхэм
Адыгеим хӀхӀоныгъӀшӀухэр
ышӀыгъӀх, бюджетым фӀдӀицкӀэ
хӀдгъӀхӀон, федеральнӀ гуп-
чӀм кытфитлупшырӀ ахӀщӀ
лӀпылӀгъур процент 39-м нӀ-
сӀу кӀедгъӀлӀхын тфызӀшӀо-
кыгъ, джӀащ фӀдӀу псӀолӀэ
250-рӀ фӀдиз кӀлӀу тшыгъӀ, ин-
весторхэм тӀэкономикӀэ ахӀ-
щӀу кыхӀалхӀагъӀр сомӀ мил-
лиардӀи 120-м ехӀу. Ащ нӀ-
мыкӀлӀу, тикъуаджӀэхэм фельд-
шер-мамыку лӀзӀплӀхэр кӀадӀ-
уцӀагъӀх, кӀлӀзӀцӀыкӀу лыгъы-
плӀхэр, еджаплӀхэр кӀлӀу тшы-
гъӀх, зӀтедгъӀпсыхӀагъыгъӀри
макӀлӀп. РеспубликӀ стадионим-

Журналистхэм алукагъ

Адыгэ Республикэм и ЛышӀхӀхӀу
ТхӀакӀушынӀ АслӀан Адыгеим щыӀзӀхӀащӀгъэ
пресс-турым хӀлӀэжӀӀрӀ федеральнӀ ыкӀи
шӀолъыр кӀӀбарлӀыгъӀлӀс амалхэм
ялӀыкӀлӀхэм тыгъуасӀ алукагъ. ХабзӀ
зӀрӀхӀугъӀу, мыщ фӀдӀэ лӀфтхӀабзӀэхэр илъӀс
кӀӀс республикэм щырагъӀкӀокӀых.

рӀ псауныгъӀр зыщӀа-
гъӀпытӀщт комплекс-
мрӀ яшӀын тыухы-
жыщт, щӀрыонымкӀэ
тир кӀлӀу тилӀщт, нӀ-
мыкӀ гухӀлӀӀу щыӀлӀри
макӀлӀп. ШыпкӀӀэ, щыкӀагъӀхӀери
тилӀх, ау ахӀр дӀдгъӀзыжыын-
хэм, ыпӀкӀлӀ тылӀыкӀлӀтӀным ты-
фӀхӀазыр. Зи гумӀкӀыгъо зимы-
лӀр лӀф зымышӀлӀрӀр ары, —
кылуагъ ТхӀакӀушынӀ АслӀан.

Адыгеир Урысыем, дунаим
зӀрӀщыӀзӀлӀшӀлӀрӀ адыгӀ кӀуа-
ем кытырӀ амалхэр кыызфӀд-
гъӀфедӀэным мӀхӀанӀшхо зӀ-
рилӀр АР-м и ЛышӀхӀхӀу кы-
хыгъӀщыгъ. Ащ кыготых адыгӀ
шӀуашӀр, мылӀрысӀ чыгыхӀатӀ-

хэр, МамрыкӀохэм кӀашӀырӀ
дагъӀр, нӀмыкӀхӀери. АнахӀ зы-
щыгъыгъхӀэр лӀӀэныкӀоу зӀклӀ-
ным хӀхӀоныгъӀхэр ышӀынхэм,
ежӀ-ежырӀу ашӀхӀӀ алыгъы-
жыным кыфӀкӀлӀонхэм аналӀ
зӀрӀтырагъӀтыщытӀр республи-
кэм ипӀащӀ кылуагъ.

АР-м лӀӀпкӀ лӀфхэмкӀлӀ, лӀ-
кыб кӀӀралхэм ащыпсӀурӀ
тилӀӀпкӀӀгъухэм адырӀлӀ зӀп-
хыныгъӀэхэмкӀлӀ ыкӀи кӀӀбар
жӀугъэм иамалхэмкӀлӀ и Ко-
митет итхӀаматӀу ШӀхӀӀӀӀхӀо
АскӀр кызӀрылуагъӀмкӀлӀ, опы-
тӀу алӀкӀлӀымыкӀлӀ журналистхэр
зӀрӀзӀхӀожыщытхэм дакӀлоу,
адыгӀ шӀуашӀм, адыгӀ кӀуа-
ем ыкӀи зӀклӀоним илӀӀэныкӀо-

хэр пресс-турым кыдыхӀалхы-
тагъӀх. Мыщ фӀдӀэ екӀлӀпӀкӀлӀм
мӀхӀанӀшхо зӀрилӀр, респуб-
ликӀр нӀмыкӀ шӀолъырхэм нахӀ
дӀгъоу ащӀлӀӀэнымкӀлӀ ащ ишӀуа-
гъӀ кызӀрӀӀкӀлӀщытӀр кыхыгъӀ-
щыгъ.

Пресс-турым хӀлӀэжӀӀрӀ жур-
налистхэр зыгъӀгъумӀкӀырӀ уп-
чӀлӀхэр нӀужым АР-м и ЛышӀхӀхӀу
фагъӀзӀагъӀх, игъӀкӀлӀтыгъӀ
джӀуапхӀери агъотыжыгъӀх.
ЭкономикӀм, културӀм, мӀкӀу-
мӀщым, зӀклӀоним, нӀмыкӀ лӀӀ-
ныкӀоухэм ахӀр япхыгъӀагъӀх.

— НепӀ Адыгеим щырӀхӀагъ,
лӀӀпкӀ ыкӀи дин зӀгурылӀоныгъӀ
илӀ. ТикъӀалӀхӀэр, тикъуаджӀ-
хӀэр зӀтетӀгъӀпсыхӀӀх, эконо-
микӀм хӀхӀоныгъӀхӀэр ешӀых,
гухӀлӀӀу тилӀхэр щыӀлӀэныгъэм
щыпхырытӀщытӀх — ары зӀклӀмӀ
аныхӀ шӀхӀалӀр, — кылуагъ
кӀлӀухым ТхӀакӀушынӀ АслӀан.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
СурӀтхӀр А. Гусевым ты-
рыхыгъӀх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шӀухӀафтынхэмкӀлӀ наукӀм, литературӀм ыкӀи искусствӀм алӀӀэныкӀокӀлӀ Адыгэ Республикэм и ЛышӀхӀхӀу дӀжӀ Комиссиеу щыӀлӀм кӀӀеты

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шӀухӀафтынхэмкӀлӀ наукӀм, литературӀм ыкӀи искусствӀм
алӀӀэныкӀокӀлӀ Адыгэ Республикэм и ЛышӀхӀхӀу дӀжӀ Комиссиеу щыӀлӀм 2015-рӀ илъӀсым Къэралыгъо
шӀухӀафтынхэр кызыфагъӀшӀуашӀэхэм хӀунӀу кырахыӀылӀгъӀ лӀфшӀагъӀхэм яспискӀэ тегушӀылӀнхӀу
цыфхэм игъо кӀафӀлӀӀӀгъу.

НаукӀм ылӀӀэныкӀокӀлӀ

**1. АдыгабзӀм изӀхӀӀ гушӀыӀалӀӀу
томи 3 хӀурӀр.** АвторхӀр: Бырсыр
Батырбый МахӀмудӀ ыкӀор, филоло-
гие шӀӀэныгъӀэхэмкӀлӀ доктор; Гыщ Нухъ
Тыркубый ыкӀор, филологие шӀӀэны-
гъӀэхэмкӀлӀ доктор; ТӀу Нуриет АслӀан-
бий ыпхӀур, филологие шӀӀэныгъӀэхэмкӀлӀ
кандидат; Тутарыш Марият Къаспот
ыпхӀур, филологие шӀӀэныгъӀэхэмкӀлӀ
кандидат; ТхӀаркӀохъо Юныс АюбӀ
ыкӀор, филологие шӀӀэныгъӀэхэмкӀлӀ док-

тор. КъӀзыгъӀӀӀӀӀгъуагъӀр Адыгэ Рес-
публикэм икӀӀралыгъо бюджет учреж-
дениеу «Гуманитар ушӀӀтынхэм апылӀ
Адыгэ республикӀ институтӀу КӀӀрӀӀӀ
Тембот ыцӀӀкӀлӀ щытӀр».

**2. НаучнӀ лӀфшӀагъӀу «История
Черкесии в средние века и новое
время».** Авторыр ХӀоткӀо Самир Хъа-
мид ыкӀор, тарихъ шӀӀэныгъӀэхэмкӀлӀ кан-
дидат. КъӀзыгъӀӀӀӀӀгъуагъӀр Адыгэ Рес-
публикэм икӀӀралыгъо бюджет учреж-
дениеу «Гуманитар ушӀӀтынхэм апылӀ

Адыгэ республикӀ институтӀу КӀӀрӀӀӀ
Тембот ыцӀӀкӀлӀ щытӀр».

**3. Избранные литературоведческие
труды в трех томах.** Авторыр ШӀхӀӀӀ-
лӀхӀо АбубӀчыр АдышӀӀс ыкӀор, фи-
лологие шӀӀэныгъӀэхэмкӀлӀ доктор, про-
фессор. КъӀзыгъӀӀӀӀӀгъуагъӀр Адыгэ
Республикэм икӀӀралыгъо бюджет
учреждениеу «Гуманитар ушӀӀтынхэм
апылӀ Адыгэ республикӀ институтӀу
КӀӀрӀӀӀ Тембот ыцӀӀкӀлӀ щытӀр».

(ИкӀлӀух я 2-рӀ н. ит).

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шлухъафтынхэмклэ наукэм, литературэм ыкӀи искусствэм альэныкъокӀэ Адыгэ Республикэм и Лышхъэ дэжъ Комиссиеу щылэм къеты

(ИкӀзух).

4. Монографияеу «Художественное своеобразие адыгейской поэзии». Авторыр Щэшлэ Шамсэт Ерстэм ыпхур, филологие шӀэныгъэхэмклэ доктор, профессор. Къэзыгъэлъэгъуагъэр Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо бюджет учреждениеу «МыекӀопэ къэралыгъо технологическэ университетыр».

Литературэм ыльэныкъокӀэ

1. Усэхэр зыдэт тхылъэу «Гъэшлэрэ лъэпчӀас». Авторыр Дэрбэ Тимур Исмахылэ ыкӀор. Къэзыгъэлъэгъуагъэр Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъ-еджапӀ.

2. Романэу «Я крови спесь угомил». Авторыр Кларэ Нурихъан Те-

уцожь ыпхур. Къэзыгъэлъэгъуагъэр Урысыем итхакӀохэм я Союз и Адыгэ къутам.

3. Усэхэр зыдэт тхылъэу «Цвети, Адыгея» зыфиӀорэр. Авторыр Цапко Владимир Федор ыкӀор. Къэзыгъэлъэгъуагъэр муниципальнэ гъэпсыклэ зилэ «Теуцожь районым» иадминистрације.

4. Повестэу «Голодная степь». Авторыр Кушъу Аслъан Мурат ыкӀор. Къэзыгъэлъэгъуагъэр муниципальнэ унитарнэ предприятиеу гъэзетэу «Единство» зыфиӀоу Адыгэкалэ къыщидэ-кӀырэм иредакције.

Искусствэм ыльэныкъокӀэ

1. Иофшлагъэу «Легенда о Руфабго» зыфиӀорэр. Авторыр Абакумова

Еленэ Виктор ыпхур, педагогикэ шӀэныгъэхэмклэ кандидат. Къэзыгъэлъэгъуагъэр апшӀэрэ гъэсэнэгъэ зыщарагъэгъотырэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ къэралыгъо университетыр».

2. Телевизионнэ ыкӀи документальнэ фильмэ зэхэтхэу «Очаг» зыфиӀорэр («Архитектура черкесского жилища», «Хранительница очага», «Адыгская кухня», «Песни у очага»). Авторхэр: Тэу Замир Дзэпш ыпхур, Даур Хъусен Масхъудэ ыкӀор, ТӀэшъу Светлан Батырбый ыпхур, Кушъу Светлан Азмэт ыпхур. Къэзыгъэлъэгъуагъэр Къэралыгъо телевизионнэ ыкӀи радиокъэтын компаниеу «Адыгеир».

Комиссием творческэ ыкӀи общественнэ организациехэр, шӀэныгъэлъэхэр, еджапӀэхэр, культурэмрэ искусствэмрэ яучреждениехэр, къэбар жугъэм иамалхэр регъэблагъэх шхъзыхыгъэ тегушылӀаным хэлэжъэнхэу. Шъуеиплъыклэхэр 2015-рэ ильэсым шышхъэлум и 25-м нэс мыщ фэдэ чыпӀэм щылэ Комиссием къылӀэкӀэжъугъахъэх: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 199, каб. 25-р. Телефоныр: 57-13-57.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шлухъафтынхэмклэ наукэм, литературэм ыкӀи искусствэм альэныкъокӀэ Адыгэ Республикэм и Лышхъэ дэжъ Комиссиеу щылэм и Тхьаматэу В. ФЕДОРОВ

Зэшлохыгъэхэри щыкӀагъэхэри

Ветеранхэм ыкӀи сэкъатныгъэ зилӀэхэм ялофыгъохэмклэ Советэу АР-м и Лышхъэ дэжъ щызэхашагъэм зичэзыу зэхэсыгъоу илагъэр зэришагъ АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Наталья Широковам.

Хэгъэгу зеошхом иветеранхэм, ахэм яшхъэгъусэхэм, зео ильэсхэм зыныбжъ имыкӀугъэу нэмыцхэм гъэрэу аубытыгъагъэхэм япсауныгъэ изытет иуплъэкӀун зэрэзэхашагъагъэр ащ щызэфыхысыжыгъ, общественнэ транспортыр, гъогу зэпырыкӀыплӀэхэр сэкъатныгъэ зилӀэхэмклэ лӀэрыфэгъу шӀыгъэнхэм япхыгъэ иофыгъохэм, ахэм яребилитацие изэхэщӀэн, нэмыкӀхэм мыщ щатегушылагъэх.

АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ иминистрэ игуадзэу Чэужъ Нателлэ къызэрилуагъэмклэ, диспансеризациер мэлылфэгъу мазэм ыкӀэм аухыгъ. Ар зыкӀунэу пэшорыгъэшъэу агъэ-нэфэгъагъэр нэбгырэ 1227-рэ, ау зищыкӀагъэр нахыбэу нэужым къычӀэкӀыгъ. Зигуъу къэтшылгъэ купым хэхъэу шлоигъоныгъэ зилӀэхэм зэкӀэми, ар нэбгырэ 1590-рэ зэрэхъугъэр, диспансеризациер арагъэкӀугъ, зипсауныгъэ лъэшэу зэщыкӀуагъэу къахэкӀыгъэхэм сымэджӀэхэм ащӀагъэх, нэмыкӀ лӀэпылӀэгу зищыкӀагъэхэми арагъэгъотыгъ. Мыщ дэжъым министрэм игуадзэ диспансеризациер зэгъогъоу щымытэу, ветеранхэми, ахэм яшхъэгъусэхэми ильэс

къэс зэрарагъэкӀурэм, мыгъэрэр Хэгъэгу зеошхор зауыгъэр ильэс 70-рэ зэрэхъугъэм ипэгъокӀэу зэрэзэхашагъагъэм къыкӀыгъэтхыгъ.

Къэлэ общественнэ транспортыр, лъэсрыкӀо гъогу зэпырыкӀыплӀэхэр сэкъатныгъэ зилӀэхэмклэ лӀэрыфэгъунхэм пӀае зэшлохыгъэ хъугъэхэм къатегушылагъ МыекӀопэ къэлэ администратцием ипашӀэ игуадзэу Сергей Стельмах. Шлагъэ хъугъэхэм ямызакъоу, щыкӀагъэу щылӀэхэми ар къащыуцугъ. Программэу «Доступная среда» зыфиӀорэм къыдхэлъытагъэу сэкъатныгъэ зилӀэхэмклэ лӀэрыфэгъоу гъэпсыгъэ троллейбуситӀу 2014-рэ ильэсым къащӀэфыгъэу маршрутхэм атетых,

джыри мы ильэсым зы атӀупщын гухэлъ яӀ. Нэфгъуазэр къыханэмэ, макъэ къыгъэлунэу чыпӀэ 26-мэ блэкӀыгъэ ильэсым ашагъэпсыгъ, мыгъэ джыри 6-мэ ащашыщт. Гъэсэнэгъэм ыкӀи культурэм япхыгъэ объектӀи 110-мэ адэжьи ахэм афэдэ нэфгъуазэхэр ашагъэуцугъэх. Джащ фэдэу курэжыекӀэ зекӀохэрэм апае гъогу зэпырыкӀыплӀэ 39-мэ пандусхэр афашыгъэх, зынэхэм амылӀэгъухэрэм апае плиткэ хэушхъафыкӀыгъэхэр ахалхъагъэх, чыпӀэ 39-мэ сэкъатныгъэ зилӀэхэм апае автомобиль гъэуцупӀэхэр агъэпсыгъэх.

Арэу щытми, мыхэмклэ щыкӀагъэхэр дэгъэзыжыгъэхэ хъурӀ. Троллейбусхэр маршрут гъэнэфагъэм рэкӀох, ар игъогу дэхын зыльӀэклӀн транспортуу щытӀ. Сэкъатныгъэ зилӀэу, курэжыекӀэ зекӀорэм троллейбус гъэуцупӀэм екӀо-

лӀэныр къин къыщэхъу. Ащ пӀае социальнэ таксирхэр къащӀэфынхэу нахыбэхэр къыкӀэлъэлӀух. Къыхащт 2016-рэ ильэсым ащ фэдэ транспорт афатӀупщынэу ыуж итхэу ары Сергей Стельмах къызэрилуагъэр. Джащ фэдэу зынэхэм амылӀэгъухэр гъогу зэпырыкӀыплӀэхэм адэжъ плиткэу ахалхъагъэхэм агъэ-разэхэрӀ, гъучӀ зэхэгъэжъагъэкӀэ (бордюрхэмклэ) зэпырыкӀыплӀэхэр къыхэгъэщыгъэхэм нахышлоу алытӀ. Мыхэм анэмыкӀ лъэлӀухэри сэкъатныгъэ зилӀэхэм яорганизациехэм ялыкӀоу зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэм къыхагъэщыгъэх. Къалэм ипашӀэ игуадзэ амалэу ялӀэмклэ пстэури къызэрэдалытӀэщтӀм, охътэ благъэм ахэр зэшлохыгъэ хъуным ыуж зэритыщтхэм къыкӀыгъэтхыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Тхьамафэм ихъугъэ-шлагъэхэр

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кӀоцӀ иофхэмклэ и Министерствэ къызэритыркӀэ, мэкьюогум и 15-м къыщегъэжъагъэу и 21-м нэс республикэм бзэджӀэшлӀэгъэ 90-рэ щызэрахъагъ. Ахэр: хъункӀэн бзэджӀэшлагъэу 3, гъэпцлагъэ зыхэлъ бзэджӀэшлӀэгъи 9, тыгъуагъэхэу 39-рэ, нэмыкӀхэри. Экономикэм ыльэныкъокӀэ хэбзэгъэуцугъэр гъогогъу 21-рэ аукуагъэу хэбзэхъумэкӀо къулыкӀухэм къыхагъэщыгъ. БзэджӀэшлагъэ зезыхъгъэ нэбгырэ 73-рэ агъэунэфыгъ, зэхафын альӀэклӀыгъэр процент 77-м ехъу.

БлэкӀыгъэ тхьамафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шлӀэгъи 9 къатехъухъагъ. Ахэм нэбгыри 2 ахэкӀодагъ, нэбгырэ 12-мэ шӀобжхэр атешагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кӀэрысхэу водитель 64-рэ къаубытыгъ, гъогуркӀоным ишӀахъэхэр гъогогъу 3036-рэ аукуагъэу къыхагъэщыгъ.

Полицием икӀулыкӀушӀэ ахъэ къуальхъэ езыхын гухэлъ зилӀэгъэ хъулыфыгъэр мы ильэсым гъэтхӀапэм къаубытыгъагъ. Джащыгъум уголовнэ лыхъуным ыкӀи гъогу-патруль къулыкӀухэм ялофышӀэхэр зэгъусэхэу иофхъэбзэ гъэ-нэфэгъэхэр рагъэкӀокӀызэ, МыекӀопэ районым игъогу горэм къырычӀэщыгъэ автомобилыр къагъэуцугъ. Ащ ируль кӀэрысыгъэ ильэс 34-рэ зыныбжъ хъуль-

фыгъэм наркотикхэр ыгъэфедагъэхэу егуцфагъэх. МедицинеуплъӀэклӀунхэр ыкӀунхэм къеуцоплагъӀ, ащ къыхэкӀыкӀэ полицием ичӀыплӀэ отдел къащӀагъ. ЗэрӀашӀлӀэгъэ хэбзэхъумакӀом административнэ пшӀэдэкӀыжъ зырымгыжыкӀэ, ахъэ къуальхъэу сомэ мин 20 хъурэр ритынэу гуригъэлуагъ. Оперуполномоченнэм къуальхъэр зырет нэуж хъулыфыгъэр къаубытыгъ. БзэджӀашӀэм ыльэныкъокӀэ УФ-м и Следственнэ комитет иследственнэ гъӀорышӀаплӀэу Адыгеим щылэм уголовнэ иофзу къызэ-лӀуихыгъэр зэхафыгъ ыкӀи хыкумым лӀэклагъэхъагъ.

УФ-м хэгъэгу кӀоцӀ иофхэмклэ и Министерствэ иотделэу Джэджэ районым щылэм икӀулыкӀушӀэхэм профи-

лактическэ иофхъабзэу «Быт — Алкоголь» зыфиӀорэр зэхашагъ. Аркъ нэпцыр зышӀыхэрэр ыкӀи зыщэхэрэр къыхэгъэщыгъэнхэр, ар къыздыращырэ чыпӀэхэр гъэунэфыгъэнхэр — джары ащ пшӀэрылъ шхъалэу илагъэр. Иофхъабзэр рагъэкӀокӀызэ, станицэу Дондуковскэм игъогу горэм къырычӀэщыгъэ автомобилэу ВАЗ-21099-р полицейскэхэм къагъэуцугъ. Къэбартэе-Бэлькъар Республикэм щыщ ильэс 35-рэ зыныбжъ хъулыфыгъэр ары рулым кӀэрысыгъэр. Ащ зэрифэрэ машинэм ыкӀоцӀ аркъ бэшэрӀб 900 фэ-

диз хэбзэхъумакӀохэм къырагъотагъ, ахэм зи тхылъ апылгыгъӀ. Продукциер экспертнэ-криминалистическэ гупчэм агъэхыгъ, уплъӀэклӀунхэр макӀох.

Гуманитар ушӀэтынхэмклэ Адыгэ республикэ институтэу КӀэрэщэ Тембот ыцӀэкӀэ щытым илофышӀэхэм гухэкӀышхо ащыхыгъ институтым иди-ректор игуадзэу Пэнэшъу Аскэрбый Дзэпш ыкӀом янэ идунай зэрихъожыгъэр.

Институтым илофышӀэхэр щымылӀэжыым игупсэхэмрэ илахылхэмрэ афэтхъаусыхэх, ужыпкъэ мафэ афэхъунэу афӀэлаӀох.

КъунчыкъохъаблӀэхэу Мыекъуапэ щыпсэхэрэм гухэкӀ тшыхъоу тыфэтхъаусыхэх гуманитар ушӀэтынхэмклэ Адыгэ республикэ институтэу КӀэрэщэ Тембот ыцӀэкӀэ щытым иди-ректор игуадзэу Пэнэшъу Аскэрбый Дзэпш ыкӀом янэ идунай зэрихъожыгъэм фӀшӀ. ЩымылӀэжыым игупсэхэмрэ илахылхэмрэ якӀын адэтэгъошӀ.

КъунчыкъохъаблӀэхэм яобшӀэу «Гугъэм» игъэцӀэкӀэло гупч.

Бюджет чыплэ 1720-рэ къараты

Мы илъэсым республикэм иапшърэ еджэпIтIумэ бюджетым иахъшкIэ еджэнху нэбгырэ 1720-рэ къаштэшт.

Адыгэ къралыгъо университетым бюджет чыплэ 838-рэ кыраты, ащ шыщэу 632-м очнэу еджэнху фитыныгъэ ялэшт.

Мыекъопэ къралыгъо технологическэ университетым чыплэ 882-рэ кыраты, ащ шыщэу 570-р очнэ шыклэм тетэу еджэшт. Сэкъатныгъэ илэхэр, зянэ-зятэхэр зимылэжхэр целевой шыклэм тетэу аштэнхэу бюджет чыплэхэм къащидэ-лытагъэх.

Мыекъопэ технологическэ

университетым бакалавриатым сэнэхъат 27-клэ, лъэныкъуиплэ-клэ апшърэ гъэсэныгъэ зэра-гъэгъотышт, магистратурэм программэ 12-клэ, гурыт сэнэхъат кърэзытырэми программэ 12-клэ рагъэджэштых.

Адыгэ къралыгъо университетым факультет 11-рэ институты 2-рэ хэхъэх. Ахэм лъэныкъо 53-клэ ныбжьыклэхэр аштэштых. Ахэм ащыщэу 26-р академическэ бакалавриатымрэ специалитетымрэ япхыгъ. Лъэныкъо

12-рэ программэ 24-рэ магистратурэм епхыгъэх, лъэныкъуи 10-р аспирантурэм фэлэжьэшт.

Апшърэ еджаплэхэм яштэн мыгъэ сыда клэу кыхъахъаштыр? Ар члэхъанэу кърэкуагъэм гъэхъагъэу илэхэр зыдэлъ портфолиор ары. Балл лахътедзэхэр абитуриентым фыхагъэхъоштых волонтер Iофшлэным хэлажьэмэ, аттестат дэгъу дэдэ илэмэ, ГТО-м ишапхъэхэр ыгъэцкIагъэхэмэ, спортым, искусствэм гъэхъагъэхэр ащишылгъэхэмэ, олимпиадэхэм ащытэ-кIуагъэмэ.

СИХЪУ Гошнагъу.

«Шапсыгъэхэр» яхъакIагъ

Народнэ ансамблэу «Шапсыгъ» зыфиIорэм тызхэт илъэсым икърэгъэлъэгъон уахътэ ыухыгъ. Ар бэмышIэу «Многонациональный Армавир» зыфиIорэ фестивалэу кълэу Ермэлхъаблэ шылагъэм хэлэжьагъ. Адыгэ кърэаджэху Урупскэ районым итхэм концертхэр къащитыгъэх.

Ермэлхъаблэ Краснодар краим хэхъэ. Тарихъ гъэшлэгъон пылъ, ар адыгэ лъэпкъым епхыгъ. Илъэс 200 фэдизклэ узэкIэлэбэжымэ, псыхъоу Уарп инэпкъхэм адыгэхэр ащыпсэунхэу кыхахыгъагъ. Ермэлхэр тыркухэм Къырым хыгъэхъунэныкъом кызырафыхэм, адыгэхэр дахэу апэгъокIыгъагъэх, Iэпылэгъу афэхъугъагъэх, псэуплэхэр ашашынхэу ячIыгъухэм ащыт Iахъхэр аратыгъагъэх. Ахэм адыгэ хабзэхэмрэ шэнхэмрэ псынклэу аштэгъагъэх, ау ядин зэблахъугъагъэл.

— ИлъэсишъэкIэ узэкIэлэбэжымэ, Ермэлхъаблэ адыгэ

лъэпкъ культурэм игупчэу алытэщтыгъ, — кыIотагъ оредылоу Лъачэ Альберт. — Кълэм дэсыр зэкIэ адыгабзэкIэ гушылэщтыгъ. Пчыхъэзэхэхъэ гъэшлэгъонхэр шызэхашэщтыгъэх, ахэм пщынэо ыкли оредыло IэпIа-сэхэр къарагъэблагъэщтыгъэх. Хъагъэудж Мыхъамэт яклэсэ дэдагъ. Лъэпкъ театрэ ялагъ, шьолыр зэфэшъхъафхэм къарыкIырэ цыфхэри ащ икърэгъэлъэгъонхэм япллыштыгъэх.

Непэ кълэм иурамхэм бэрэ адыгабзэкIэ ащыгушылэхэу зэхэпхыжыштэп. Черкес-гаихэм (черкес ермэлхэм) къатекIыгъэхэу кърэнагъэхэм анэмыклэу,

лъэпкъ зэфэшъхъафхэм ащышхэри щэпсэху. Ермэлхъаблэрэ ащ кыпэблэгъэ адыгэ чылышымрэ адыгэ минитф фэдиз адэс. Кълэм общественнэ организациеу «Адыгэ Хасэм» Iоф щешлэ, ащ адыгабзэр щарагъашлэ, лъэпкъ кърэшъокIо ансамблэ шызэхашагъ.

Хасэм итхъаматэу Щыко Аслъан кълэуатэ:

— КърэшъокIо ансамблэу «Шапсыгъэм» икърэгъэлъэгъонхэр тапэкли бэрэ лъэгъугъэхэу щыт. «Адыгэм и Унэ», Шъачэ, ащ хэтхэр бэрэ кышчышъуагъэх, цыфыбэмэ агу рыхыгъ. «Шапсыгъэм» ипащэу Хэхх Аслъан икърэшъуакIохэм адыгэ кърэшъохэр зэрэфэшъуашэу кызырагъэлъэгъоштыхэм тицыхъэ телъэу кърэдгъэблэгъагъэх. Ащ фестивалыр кызылэудгъэхыгъ, лъэпкъ кърэшъохэр дахэу кърэшыгъэх.

Фестивалым епллынэу бэ кърэклогъагъэр, ахэм лъэпкъ зэфэшъхъафхэм кърэхэкIыгъэхэр, ныбжьыклэхэр, нахыжхэр ахэтыгъэх. «Шапсыгъэм» фэдэу КIакIыху Рэщидэ зэхичгъэ шьонтырпэо купэу «Горцы», оредыло цIэрылоу Лъачэ Альберт, Налщык кыкIыгъэ оредыло ныбжьыклэу Афэунэ Арсен, ансамблэу «Легенда Кавказа», нэмыкIэхэми ялэпэлэсэныгъэ кърэгъэлъэгъуагъ.

Кълэм имэрэу Андрей Харченскэм ылъэгъугъэм ыгъэрэзагъэу хъакIэхэм закъыфигъази, игупшысэхэмкIэ кърэдэгъошагъ:

— «ЗыкIыныгъэр ары тIкIуачIэр» тIуи фестивалым тызэреджагъэр сценэм кърэдэклоягъэхэм кърэгъэшъыпкъэжыгъ. Непэ лъэгъугъэ ныбджэгъуныгъэ, культурнэ зэлхыныгъэхэр дгъэпытэнхэу сыфай. ШъукэкIо зэпыт, тэ титворческэ коллективхэри ягуапэу Шапсыгъэ шыпсэхэрэм кърэфэшъоштых, оредхэр кърэалоштых. Тызэкъотмэ, лъэпкъ культурэми зиушъом бгъушты.

НЫБЭ Анзор.

ПСАУНЫГЪ

Илъэсыбэрэ Iоф пшIагъэмэ...

Мы лъэхъаным игъэклотыгъэу тегушылэх Урысые Федерацием IофшлэнымкIэ ыкли цыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмкIэ и Министерствэ кыгъэхъа-зырыгъэ законопроектым. Ар зыфэгъэхыгъэр Iофшлэным Iут цыфыр сымаджэ зыхъукIэ, Iэзэплэ учреждениехэу ащ кызыщелэзагъэхэм кыратырэ тхылъымкIэ («больничнэмкIэ») ахъшэр кызыэрэ-фалгытэнэу агъэнафэрэр ары.

Мы министерствэм «Урысые гъэзетым» икорреспондент кызыэрэщырауагъэмкIэ, а законопроектым пшърылы шъхъалэу илэр цыфэу хэбзэгъэуцугъэхэм адиштэу Iоф зышлэрэ пчъагъэр нахъ нафэ шыгъэныр ары. IофыгъуакIэу хабзэм кырихыжхэрэр сыдигъуи экспертхэм куоу лъэныкъо зэфэшъхъафхэмкIэ зэхафы, яшлэш кыраIуалэ хабзэ. Ахэм зэралорэмкIэ, мы законопроектыкIэм къралыгъо мылькур хэлшыкIэу кыуухъумэшт. Ары ар зыгъэхъазырыгъэхэр кызыпкъырыкIыхэрэр.

Сыда Iофыр зэрэщытыштыр? КIэклэу кърэплон хъумэ, илъэсыбэрэ Iоф зымышлагъэм (IофшлэнымкIэ стажышхо зимылэхэм) «больничнэхэмкIэ» ахъшэу кърэфалгытэщтыр нахъ макIэ хъун ылъэкIышты. Мы лъэхъаным зэрэщытымкIэ, Iофшлэным Iут цыфыр сымаджэ хъугъэмэ, ажурэ илъэситIум игурыт лэжъапкIэ проценти 100-у кыратыным фэшI Iофшлэгъэ (стаж) илъэси 8 илэн фае, хэбзэгъэуцугъэхэм кызыэрэдалгытэу,

аныхъ процент макIэр — процент 60-р — «больничнэмкIэ» кыпфалгытэным фэшI илъэситф Iофшлагъэ (стаж) уилэмэ хъушты, проценти 100-м (аныхъбэм) ифитыныгъэ яI илъэси 8-рэ Iоф зышлагъэхэм. Илъэси 5-м кышцегъэжъагъэу илъэси 8-м нэс — процент 80.

Мыщ дэжъым кышчыхэгъэщыгъэн фае проценти 100-у уилэжъапкIэ кыуатыжыным фэшI Iофшлэгъэ илъэсэу цыфым илэр илъэс 15-м нэгъэсыгъэныр законопроектыр заштэрэм ыуж лъэтемытэу зэрэмыхъуштыр. Ащ тIэкIу-тIэкIоу кыфэклонхэу ары. Зигугъу тшIырэ законопроектым кIуачIэ илэ зыхъукIэ, 2016-рэ илъэсым IофшлэнымкIэ стажыр мэзи 6-клэ нахыбэн фаеу хъушты уигурыт лэжъапкIэ проценти 100-у «больничнэмкIэ» кыуатыным фэшI, 2017-м — илъэси 9-м нэсын фаеу хъушты, джауштэу тIэкIу-тIэкIоу хагъахъозэ ашIышты.

Экспертхэм мы законопроектым щыкIэгъабэ кыхагъэщы. Пстэуми аныхъ шъхъалэу хагъэунафыкIырэр цыфым илэжъа-

Законопроектыр заштэкIэ, ащ кIуачIэ илэ зыхъукIэ, Iофшлэгъэ илъэс пчъагъэу уилэр 15-м кышчыкIэ хъуштэп проценти 100-у уилэжъапкIэ кыпIуэкIэжыным фэшI. Уистаж илъэси 8-м кышцегъэжъагъэу 15-м нэсымэ, «больничнэмкIэ» кыуатыштыр уигурыт лэжъапкIэ ипроцент 80. Илъэсиим нахъ макIэмэ Iоф зэрэпшлагъэр — процент 60.

ащ илэжъапкIэ хахызэ социальнэ фондхэм ахъшэ агъахызэ ашIыгъэу щытмэ. Зигугъу тшIырэ законопроектыр заштэкIэ, ащ кIуачIэ илэ зыхъукIэ, Iофшлэгъэ илъэс пчъагъэу уилэр 15-м кышчыкIэ хъуштэп проценти 100-у уилэжъапкIэ кыпIуэкIэжыным фэшI. Уистаж илъэси 8-м кышцегъэжъагъэу 15-м нэсымэ, «больничнэмкIэ» кыуатыштыр уигурыт лэжъапкIэ ипроцент 80. Илъэсиим нахъ макIэмэ Iоф зэрэпшлагъэр — процент 60.

Непэрэ хэбзэгъэуцугъэмкIэ

пкIэ чIимынэным, ар нахъ макIэ мыхъуным фэшI нахыбэр «кло-зэ» зэрэсымэджэщтыр, икърэу зэрэзэмылэзэжыштыхэр ары. КъралыгъомкIэ ар мыфедэштэу экспертхэм алытэ, сыда плэмэ нэужым ахэм нахъ уз хылыгъхэр кърэузынхэ ылъэкIышты игъом зэрэзэмылэзэжыгъэхэм фэшI ыкли гъэхъужыгъэнхэм, алъэ тегъэуцожыгъэнхэм нахъ мылькубэ пэлухъанэу хъушты.

Законопроектым кIуачIэ илэшт-имылэщтыр уахътэм кыгъэлъэгъошты.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

Сэлам, гъэмафэр!

КIэлэцIыкIу журналэу «Родничок Адыгеи» зыфиIорэм игъэмэфэ чэзыу кърэдэкIыгъ.

Гъэмафэр — илъэсым ианыхъ гъэпсэфыгъо охътэшIу: фабэ, дунаир шхъонтIабз; псыхъуи, хи япсыхэр фабэх, кышъо гъа-тхъэх, тыгъэр чэфыбз, жыр шъэбэ IэшIу. ТыдэкIэ зыбгъэза-гъэми, кърэгъэгъэ зэмышъогъу-бэм, чыгъ бырэбэ дахэхэм нэр пIапахы, бзыу оред макъэм дунаир зэпегъаджэ.

КърэкIырэ лъэпкъхэм аныхъ зыкыызаштэрэ уахът мэкьюогур. Пхъэшъхъэ-мышъхъэ зэфэшъхъа-

фыбэр, хэтэрыкIхэр тиланэхэм къратэхъэх. Бжъэхэми яшIугъу гъэмафэм: мыпшыжъэу Iоф ашлэ, етIупшыгъэу шъоур ашIы.

Мыщ фэдиз чIыопс байныгъэр янэплэгъу итэу мэусэх еджэкIо цыкIухэр ыкли уаскIохэр. Журналым усабэ дэт: кытэшлэкIыгъэ дунаим ехыплэгъэхэм ар кызылэуахы — «Вишневое варенье», «Пчелка», «Одуванчик», «Петушок» зыфилохэрэм. КIэлэцIыкIухэр ячIыпIа-

лэу Адыгеим рэгъушхох, Юлия Кричевцовам ытхыгъэ усэу «Адыгея» зыцIэм уиными угъэ-разэ. Журналэу «Родничок Адыгеим» кърэбар зэфэшъхъафхэр — республикэм икIэлэеджа-кIохэм ясэнаушыгъэ, япIуныгъэ-гъэсэныгъэ зэрэхагъахъорэм, тхылъхэу сабыиэхэм апае кыдагъэкIыхэрэм яхыпIагъэхэр бэу дэтых. Гу зылыуегъатэ МэщбэшIэ Исхъакъ итхылбы-кIэу «Стихотворные сказки Исхака Машбаша» зыфиIорэм. Мыщ кърэдэхъэгъэ пшысэ пэпчэ лъэпкъ нэшанэр щыкIэгъэтхы-гъэу, ем сыдигъокIи шIур зэрэтеклорэр кышчыIотагъ. Щэч хэлъэп шъыпкъагъэм, лыгъэм,

лхыхъужыныгъэм кIэлэцIыкIухэр лъэшэу зэрэфэкъаигъэхэм.

Мы кърэдэкIыгъом аныхъ мэхъанэ щызилэу щыт Теклоныгъэшхом ия 70-рэ илъэс. Ма-мырныгъэр зэкIэ цыфлэпкъымкIэ аныхъ тын лъапIэу зэрэщы-тыр мы тхыгъэхэм ащыгъэу-нэфыгъ. Уналэ зытыреогъадзэ Адыгэкъалэ щыщ НапцIэкъо Рэмэзанэ итхыгъэу «Язык мой — Отечество мое» зыцIэм. Хэгъэгушхоу Урысыем шыщэу, ар ильфыпIэу зэрэщытым егъэгушхо.

Журналым джэгукIэ зэфэшъхъафхэу сурэтхэр зыхэтхэр, пшысэхэр, музей кърэбар гъэ-шлэгъонхэр, хырыхыхъэхэр, рас-

сказ цыкIухэр кърэдэхъагъэх. Ухэтми уишлэныгъэ хэзыгъэхъорэ тхыгъэхэу щытых «Доктор Айболит», «ПшIэнкIэ гъэшлэгъоны» зыфилохэрэр.

Сабыигъом ианыхъ гукъэ-кIыж дахэу апэрэ классыр хэткли кърэна, ащ фэгъэхыгъ тхыгъэу «Победила дружба» зыфилоу селоу Красногвардейскэм кърэратхыкIыгъэр.

УрысыбзэкIэ кърэдэкIырэ журналэу «Родничок Адыгеир» ыцIэ кыгъэщыпкъэжъэу, псынэклэч цыкIу кърэгоу ушъагъэ шлэныгъэкIэ, гъэсэпэтхыдэкIэ. КIэлэцIыкIухэр цыфышIу хъунхэм ар ишыпкъэу хэлажьэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Хьэм илухыжьи ижъотып

Республикэм ихьымэтшлалэхэм зэкълэмкн ало-жьи нэу апэ илгыр гектар 11601-рэ. Мы мафэм ехуллэу гурытымклэ зы гектарым центнер 54,6-рэ кырахи, зэкълэмкн кьаложьыгээр тонн 20113-м еху. Специалистхэм пэшлорыгъэшгэу зэрагъэна-фэрэмкн, икыгъэ ильэсхэм афэдэу мыгъи лэжьи-гъэ бэгъуагъэ кьахыжьишгэ.

Ионыгъор республикэм зэрэ-щыклорэм, гумэкигыоу кьэуцу-хэрэм ащытегушылагъэх АР-м мэкью-мэщымклэ и Министерствэ бэмышлэу щыклогъэ зэхэсыгъом. Ащ кырагъэблэгъагъэх мэкью-мэщымклэ федеральнэ ыкн республикэ кьулыкхуэм япашэхэр, мэкьюмэщ гъэлоры-шлалэхэм япашэхэу муниципалитетхэм кьарыкыгъэхэр, нэмыкхэри.

лофтхьабзэр зеришагъ АР-м мэкью-мэщымклэ иминистрэу Юрий Петровым. Ащ кы-зериуагъэмкн, мы ильэ-сым бжыхъэсэ гектар мин 95,4-рэ ыкн рапс гектар

мини 3,4-рэ луахыжьи нэу щыт.

— Зэкълэмкн тихьымэтшлалэхэм бжыхъэсэ коц гектар мин 83,4-рэ, хъэ гектар 11,6-рэ луахыжьи нэу апэ иль. Блэкигъэ ильэсхэм афэдэу лофшлэныр чанэу зэшлохыгъэн фае. Ильэ-сым чыгулэжьи хэр зыфэлэжьи-гъэм изэфэхьысыжъ джары кы-зынэфэщтыр. Уплэклунхэм кы-зэрагъэлэгъуагъэмкн, бжыхъа-сэхэм язытет уигъэрэзэнэу щыт, кымафэр зерифшъуашэу ра-хыгъ. Ом изытет зэрар зери-гъэкигъээр гектар мини 2 фэдиз, ар иклэрыклэу апхыжьи

фаеу хьугъэ, — кылуагъ Юрий Петровым.

Ионыгъор анахъ дэгъоу зы-щызэшлуахырэр ыкн анахъ лэ-жьи гъэ дэгъу кызыщырахы-рэр Красногвардейскэ районыр ары. Хъэ гектар 2245-м щы-щэу мыш 1725-р щылуахыжьи-гъах. Зэкълэмкн тонн 10936-рэ шаложьи гъ, гурытымклэ зы гектарым центнер 63,4-рэ кы-рахы.

Республикэм ит мэкьюмэщ техникэм ипроцент 85-р Ионыгъом ехуллэу агъэхъазырыгъ. Зэкълэмкн комбайнэ 520-рэ фэдиз хьымэтшлалэхэм ял, ащ щыщэу 62-р аужырэ шапхъэ-хэм адиштэу, лэклиб кьэралы-гъохэм кьашыдагъэкигъэх. Арэу щытми, Ионыгъор зыщыжъот лэ-хъаным гъунэгъу шольпырхэм якомбайнэ 40 фэдиз кыызфа-гъэфедэнэу агъэнафэ. Специ-алистхэм зэралытэрэмкн, мы ильэсым зы комбайнэм гекта-ри 192-рэ фэдиз луихыжьишгэ. Лэжьи гъэр автомобиль е трак-тор 635-мэ зэрашэщт.

Машлом зыкымыштэным фэшл шапхъэхэм адиштэу лоф зэрашлэн фаер чыгулэжьи хэм афагъэпытэнэу мэкьюмэщ гъэ-

лорышлалэхэм япашэхэм Юрий Петровым арилуагъ. Анахъэу аналэ зыпырагъэтын фаер уарзэр амыгъэстыжъэу аупклэтэнышъ, чыгулэ зэрэхатэкъожьишгэ ары. Мыщ фытегъэпсыхъэгъэ комбайнэу республикэм итыр 138-рэ нылэп.

— Уарзэр ыкн хыпкыер зы-гъэстыжьи хэрэм тазырышхохэр атыралъхъагъэх. Хьымэтшлалэхэу уарзэр зимыщыклагъэхэм ар зэраупклэтэжьиерэм фэдэ лэмэ-псымэ зэрагъэгъотын фае. Машлом фэгъэхыгъэ ошлэ дэ-мышлэ лоф кьэмыхъэрэмкн фэшл шапхъэхэм адиштэу Ионыгъор хьымэтшлалэхэм зэхашэн, хъа-сэ гъунэхэр кьажьухъанхэ, псы зэрыт хэушъхъафыкыгъэ тех-никэр щытын ыкн нэмыкн шап-хъэхэр гъэцэклогъэнхэ фае, — кылуагъ Юрий Петровым.

Упчлэ шъхъафэу кьалэтыгъэ-хэм ащыщ гъэтхасэхэм япхын республикэм зэрэщыкылагъэр. АР-м мэкью-мэщымклэ и Ми-нистерствэ кьэкижьиерэмкн ыкн чыгулэжьинымкн иотдел ипа-щэу Абрэдж Эммэ кызэри-луагъэмкн, лофшлэныр игъом зэшлуахыгъ. Зэкълэмкн рес-публикэм ихьымэтшлалэхэм гъэтхэсэ гектар мини 121,6-рэ (агъэнэфагъэм нахы ар тлэклукнэ нахыб), тыгъэгъээ гектар мин 60,6-рэ апхыгъ. Къэлогъэн фае натрыфэу, пын-

джэу, соеу мыгъэ ашлагъэм зэ-рэхагъэхъагъэм кьыхэкыклэ ты-гъэгъазэм рагъэубытынэу агъэ-нэфэгъэгъэ чыгулэ кызэрэщы-клагъэр. Пстэумкн пындж гектар мини 7,5-рэ, сое гектар мини 7,2-рэ апхыгъ. Техническэ культурэхэм гектар мин 68,4-рэ, картоф, хэтэрыкн, нэшэ-хъырбыдэхэм гектар мин 1,6-рэ, былым лусхэм гектар мини 4 арагъэубытыгъ.

Ионыгъом ильэхъан анахъ ча-нэу зыкъэзыгъэлагъэхэрэр зэрагъэшлоштхэм ыкн мэкью-мэщ хьымэтшлалэхэм зыфэзыгъэза-гъэхэм лэпылэгъу зэрафэхъухэ-рэм афэгъэхыгъэ лофыгъохэ-ми кызэрэугъоигъэхэр атегу-шылагъэх.

Мы аужырэ ильэси 7-м мэкью-мэщым ыльэныкыоклэ рес-публикэм хэхъоныгъэхэр зери-шыхэрэр нэрылэгъу, Кьыблэ федеральнэ шольпырым ятло-нэрэ чыплэ щылыгъ. Аужырэ ильэситлэм лэжьи гъэ тонн мин 500-м еху кьахыжьи. Адыгейм имэкьюмэщ хьымэтшлалэхэм фэхъунхэу сомэ мил-лион 655-рэ мы ильэсым агъэ-нэфагъ. Къоджэ псэуплэхэм язэтегъэпсыхъан пэлуагъэхъанэу федеральнэ бюджетым щыщ кьэралыгъо лэпылэгъоу сомэ миллион 71-рэ республикэм кьыфатлупщыгъ.

ПИАТЫКЪО Анет.

Хыныгъом фэхъазырых

Теуцожь районым ичыгулэжьи хэм ильэс кьэс ягу-бгъохэр нахъ гъэбжъульгъэ ашыхэмэ, гъунэпкьа-клэхэр аштэхээ мэлэжъэх. Ащ фышыхат гъэрэкло фышъхъэ лэжьи гъэхэр гъэбгъогъэнхэмкн гъэхъэ-гъэшлэхэр зэрашыгъэм, хыныгъошхор игъом зэрэ-зэшлуахыгъэм, ежъхэр зыхэхъэрэ зонэм апэрэ чы-плэр зэрэшауытыгъэм апае Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан иунашъоклэ сомэ миннишъэ кызэрэратыгъэр.

Адэ мыгъэ ялэжьи гъэ хъа-сэхэр сыдэу щытыха? Хыны-гъошхоу кьэсыгъахэм сыдэу-щтэу фэхъазырха? Гъунэпкьа-клэхэр аштэхтха?

Мы упчлэхэм яджэуап кьа-ритыжьи нэу гушылэгъу кыиз-фэдгъэхъугъ районым мэкью-мэщымклэ игъэлорышлалэ ипа-щэу Хъэдэгъэлэ Мэджыдэ.

— Мыгъэ фышъхъэ лэжьи-гъэу лутхыжьи нэу щытыр гек-тар 9054-рэ, — кырегажъэ Хъэдэгъэлэм. — Ащ щыщэу хъэр гектар 1035-рэ, коцыр — 8019-рэ. Рапс гектар 206-р лутхыжьишгэ, хъэм икьэлэжьи нэу апэу зыщыфежьи гъэхэр Кушъу Рэмэзанэ зипэщэ хьымэтшлалэу «Синдика-Агро» зыфилоу Джэджэхъаблэ дэтыр ары. Хьым-этшлалэм изэхэщаклори цыф-хэм ашлэмэ дэгъу — ар Лахъ-щыкыуае иклэлэплугъэу Лылэ-плэ Ибрахым. Ахэм хъэ гек-тар 342-у ялэр агъэбэгъуагъ. Апэрэ гектаришъэр луахыжьи-гъах, гектар тельытэу центнер 60 кьэты. Егъашлэми ащ фэ-диз районым кыщырахыжъэу кыхэкыгъэп. Комбайниблым кьэуцу ямылэу лоф ашлэ.

Районымкн анахыбэу хъэр зышашлагъэр фирмэу «Киево-Жураки» — гектар 450-рэ. Ари, фирмэу «Прикубанскэри» (ащ

илэр гектари 183-рэ) хъэм икьэ-ложьи фежьи гъэхэу лофшлэн-хэр агъэпсынклэх. Фермерхэм-кн хъэр зышлэгъэ закъор Тэуе-хъаблэклэ Шынэхъо Юр. Гектар 60 илагъэти, луихыжьи гъах, гек-тар пэпчъ центнер 52-рэ кы-рихыгъ. Арышъ, гурытымклэ гектар тельытэу джащ кыщы-мыклэу районым хъэр кыщыт-хыжьи нэу (гъэрэкло ар зыфэ-дизыгъэр центнер 33,4-рэ) рес-публикэмкн апэ хъушгъэм та-щыщынэу тэгугъэ.

— Мыгъэ, гъэрэклорэм елы-тыгъэмэ, тхъэмафэклэ нахъ па-сэу хъэм икьэлэжьи нэу комбай-нэхэр фежьи гъэхэ, — икьэлэ-тэнхэр лъегъэклэуатэх Мэджы-дэ. — Арышъ, лэжьи гъэ шъхъа-лэу коцыри ащ ыуж итэу кьэ-клошт. Коцэу лутхыжьи нэу щы-тыр гектар 8019-рэ. Анахы-бэ зыщылуахыжьишгэ Шев-ченкэм дэт фирмэу «Киево-Жураки» — гектар 2076-рэ, фирмэу «Синдика-Агро» — 1539-рэ, «Адыгейскэр» — 1453-рэ, «Прикубанскэр» гектар 447-рэ. Тифермерхэм коцэу кьа-ложьишгэ гектар 2009-рэ. Ти-лэжьи гъэ хъасэхэр уащыгушлэ-кы нэу кьабзэх, бэгъуагъэх, та-гъэгугъэ лэжьи гъэ дэгъумкнэ кьытэтэнхэу. Аушгъэу зыклэхъу-гъэми шъэф хэлэп. Чыгулэ узэ-

реугъу кызэрэотэщтыри. Чы-лэлхъэ лъэпкышлэхэр бжи-хъэм игъом халъхъагъэх, кы-мэфэ мазэхэми зэрифэшъуа-шэу адэлэжьи гъэх. Гъатхэми тлогъогоу минеральнэ чыгъэ-шлэхэмкнэ яшлушлагъэх, уцыжъ-хэр щэнаут зыхэлъ уцхэмкнэ ахагъэклодыкыгъ.

КОРР.: Кьызэрэплорэм-кн, кьэнэжьи гъэр лэ-жьи гъэшхоу кьэжъугъэ-кыгъэр игъом, клэзыгъэ фэмыхъоу лухыжьи гъэ-ныр ары. Адэ ащ сы-дэушгъэу шъуфэхъазыра? Комбайнэхэр икьоу шъуилэхэ? Механизатор-хэм шъуашыклэштба?

Хь. М.: Ахэмкнэ гумэкигыо гъэрэкло тилагъэп, мыгъи цы-лэштэп. Тихьымэтшлалэхэм мылькушхо тырагъэклэуадээ кьа-гъэкигъэр ежъхэм яунэе лэ-жьи гъэ. Ау ащ кыкылерэп тэри ащ тимыгъэгумэклэу, ашлэрэм, хыныгъошхом зызэрэфагъэхъа-зырыгъэм талъымыплэу. Зэкнэ япашэхэм, яспециалистхэм за-лудгъэклагъ, губгъо лофшлэнхэр зэкнэлыкылоу анахъ охътэшлэхэм зэшлохыгъэнхэм фэгъэхыгъэ лофыгъохэр зетхъагъэх.

Фирмэу «Синдика-Агро»

ипашэхэу Лылэплэ Ибрахымэ-рэ Кушъу Рэмэзанэ ренэу кытхэтых, талоклэ. Ахэм лэклиб кьэралхэм кьашашыгъэу, ком-байнэ зэтегъэпсыхъэгъэ 28-рэ ял. Ялэжьи гъэ хъасэхэр тэ ти-район имызакъоу, Красногвар-дейскэ, Джэджэ, Шытхъэлэ районыхэм, нэмыкхэми ащылэх. Анахъ игъо зыщыхъурэм, зы-щыщыклагъэм комбайнэхэр куп-купэу агъаглохээ лоф арагъа-шлэ. Джары хъэр луахыжьи зэ-хъуми зэрэпсэугъэхэр.

«Киево-Журакимрэ» «Адыгей-скэмрэ» ятхъаматэхэр районым исхэп. Апэрэм ипашэ — Щэр-джэскъалэ, ятлонэрэм иер Ер-мэлхъаблэ адэсых. Ау ахэми зэлхыныгъэ адытил. Ягъэцэкнэ-кло тхъаматэхэу районмэ лоф ащызышлэхэрэм ренэу талоклэ, тызэгугъулоу тэлажъэ. Щэч зы-хэмылыр комбайнэ пае хы-ныгъор зэрамыгъэгужьоштыр ары. Хьымэтшлалэхэу «Шан-сыми», «Прикубанскэми» япа-сэхэу Уджыхъу Юри Хъурымэ Хъазэрэти якоц хъасэхэр лузы-хыжьишгэ комбайнэхэр агъэ-хъазырыгъэх.

Фермерхэмкн гумэкигыо щылэп. Гъобэкъуаеклэ Шъхъэ-лэхъо Мэдинэ «Лаверда» зы-фалорэ комбайнэм фэдэ ыщэ-фыгъ. Ильэситлэм ехъужьи гъэу игъом икоц апэу еложьишъ, икьоджэжъу фермерхэми лэ-пылэгъу афэхъужьи. Гъэрэкло ишъаоу Бислэан комбайнэм тесэу фирмэу «Киево-Жураки» коц гектар шъэ заулэ фылу-ригъэхыжьи гъэ. А чылэм ифе-рмерхэр ары анахъ коц хъэ-сэхшохэр зилэхэр. Ахэм ильэс кьэс янэлосэ комбайнерхэр кьафаклохэшъ ялэжьи гъэхэр афаложьых. Мыгъи ахэр хъа-зырых. Джэджэхъэблэ фер-мерхэм якоц хъасэхэр ины-шхохэп. Ахэр ренэу афылузы-хыжьиер «Синдика-Агро» икомбайнэхэр ары. Ащ пае Кушъу Рэмэзани, Лылэплэ Иб-рахыми тафэрэз.

Комбайнэхэм уарзэр аупкла-тээ хыпкхэм ахатэкъожьи, ар чыгъэшлэ папклэ. Лэжьи гъэр кьабзэу кьащэ, хьымэтшлалэ-

хэми, фермерхэми янахыбэм складхэр ялэхэшъ, ахэм нахъ псынклэу зэралатэкъожьишгэ пылтых.

Пшъэрыл шъхъалэу щытыр коцым илухыжьи нэу мэфэ 15-кнэ зэшлохыгъэныр, лэжьи гъэр гъу-шъаплэхэм ягъэклужьи гъэныр, хыпкхэр гъэкъэбзэжьи гъэнхэр ары. Ащ фэдизыр зыпшъэ дэ-кыштыр чэчи мафи зимылэу лоф зышлэрэ тичыгулэжьи хэр ары. Тэри ахэр зыми щыдгъэ-клэштхэп, ренэу тахэтышгэ, зы-фэныкыохэр зэдгъэшлэшт, афэд-гъэцэклэшт. Арышъ, хыныгъо-шхом техникэкли, цыф кьуа-члэкли тыфэхъазырэу тыфе-жъагъ.

КОРР.: Гектар тхъапша жьоклуплэу шъуилэр, непэ ехуллэу жъугъэла-жъэрэр зэхэклихъагъэу жъугъэфедэн шъумы-лэклэирэр? А пчъагъэм хэкла, хахъуа?

Хь. М.: Жьоклуплэу кьыт-фэгъэзагъэр гектар мин 26-рэ фэдиз. Районыр мыш кьыза-хыжьи кнэ, зэхэклихъагъэу, дгъэфедэн тымылэклэу щыты-гъэр гектар мини 9 лэпэ-цып. Ау мы аужырэ ильэсхэм мээ пырыпыцухэр тетыупкыхээ, дгъэкъабзэхээ лэжьи гъэ шла-плэхэм гектар мини 7 фэдиз кьахэдгъэхъажьи гъэ. Къэнэгъэ гектар мин зытлэри ильэс зы-тлэ горэмкнэ дгъэкъэбзэжьишгэ. Зэхэклихъагъэу анахыбэ кыиз-фэнагъэр фирмэу «Киево-Жу-раки» — гектар 600.

Непэ ехуллэу жьоклуплэу тилэр гектар 23729-рэ. Бжи-хъэ лэжьи гъэхэр зыщытшлагъэ-хэр кьэтлогъах. Гъэтхэ лэжьи-гъэхэр гектар 13643-мэ ахэт-лъхъагъ. Натрыфыр — гектар 6462-рэ, тыгъэгъазэр — 6690-рэ. Ащ фэдиз гъэтхэ лэжьи-гъэ районым шашлэу кьыхэ-кыгъэп.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтым итыр: **Хъэдэгъэлэ Мэджыд.**

ВРАЧ ГЭПЭИАСЭУ ХЬАГЪУНДЭКЪО НУРБЫЙ КЪЫЗЫТХЭМЫТЫЖЬЫР ИЛЬЭС ХЪУГЪЭ

Итхьэрыло фэшъыпкъагъ

Мамхыгъагъ

Тиадыгъ къуаджэхэр — тикущаплэх. Ахэм яжыи лэшл, япсы къаргъу, яуц къэтэбэ шхуант, ятыгъэ фаб, нахьыжъ лшхэм янэплэгъу хьалэл заф, ны-тыхэм, ялахьыл-лыщыщхэм ягуклэгъу мыухыжъ, шлэныгъэ лъэгъожьыер апэрэу зыщитпхырыщыгъэ къоджэ еджаплэр, апэрэ клэлэгъаджэр тызыплогу, тызылэжъэу, цыфы тызышлырэр. Ежъ къуаджэми щыгъу-пшэрэп иплугъэхэр — альэплэ, ащыгуау, хэти епэсыгъэ уасэр фегъэшъошэжыи.

Мыекъуапэ икырэ гъогубэхэр лъынтфабэу, лудэнаклэу зэфэдэклэ Адыгеим щызэбгырэкых. Ахэм ащыц Мыекъуапэ иклэу, Мыекъопэ, Джэджэ, Шэуджэн, Кошхэблэ районхэр зэзыщэллэрэ, зэзыпхырэ асфалт гъогур. Республикэ гупчэм километрэ 65-клэ пэчыжъэу щыс Шэуджэн районим икъоджэ зэлугъэклотыгъэу **Мамхыгъэ**. Чылэшхо гупсэф дах. Ихьуплэхэр хуауах, игубгъохэм лэжыгъэр ащэуалъэ. Ицыфхэр шэнышл-гушлбзыух, лфым алэ еклу, акъыл-къулар къабэкы.

Къуаджэр псыхъоу Фарзэ исэмэгубгъу ильэс 150-м къэхьугъэу лус. Асфалт гъогушхоу, чылэм пхырыкырым унэгъуабэ щызэкълэпырыс. Къоджэгъуитлэмэ — Мамхыгъэрэ Хьакурынэхьаблэрэ — урамышхо шхьабалэр, Мыекъуапэ къыщэжъэу, лъыкылатэзэ, Фэдз нэсырэр, аклоцырэкы. Мы урамым къуаджэм ыкыо класэу врач цлэрылоу, цыфхэмклэ зэ-

мыблэжыщтыгъэ Хьагъундэкъо Нурбий ыцлэ ехыи. Мыщ къытехъухагъ, тесыгъ, ренэу къаклощтыгъ икыуаджэ. Шхьэлъытэжъ ин лъапкъымкли, хэгъэгумкли, хэкумкли, къуаджэмкли зилэгъэ Нурбий ишлупэжыгъэ ин къыдалъыти (псаузэ), район, къоджэ-кой пащэхэм, къоджэдэсхэм яшлөгъоныгъэклэ урамым Хьагъундэкъо Нурбий ыцлэклэ еджагъэх.

Хьагъундэкъо Нурбий Цыкы ыкыор тыгъэгъазэм и 31-м 1929-рэ ильэсым къэхьугъ. Адыгэ гушылэр ытхьаклэм ихьэу, гъэсэпэхьидэр икласэу, шлэныгъэр псынклэу зылуицэу къэтэджыгъ.

Лым игъогу

Нурбий Дзэ Плэжыным ыцлэ зыхьыщтыгъэ Краснодар медицинэ институтыр зэоуж ильэсхэм къыухыгъ. 1959-рэ ильэсым щегъэжъагъэу Адыгэ хэкум псауныгъэр къэхьумэгъэнымклэ икыулыкыу **ильэс 53-м нахьыбэ лф щышлагъ.** 1971 — 1976-рэ ильэсхэм Адыгэ хэку исполкомым псауныгъэмклэ иотдел ипэцагъ, ильэс 22-рэ Адыгэ хэку симэджэщым иврач шхьэблагъ.

Хьагъундэкъор Адыгеим исхэм япсауныгъэ къэхьумэгъэнымклэ анахь лфшлэгъэшхо зилэмэ зэу ащыц. Зэхэщэкло инэу ащ зыкыгъэлъэгъуагъ, исэнэхьатклэ хэлъ фэцэныгъэ-псэемыблэжыныгъэр зэфэдэу ильэпкъ, иллакъо, Адыгеим ицыф жьугъэхэм атыригоцагъ. Гумэкл-гуклэгъу ин хэткли ащ

илагъ, итхьэрыло епцыжыгъэп. Врачымыклэ, медицинэ лфышлэ пэпчэкклэ анахь пшэрылъ шхьабалэр — сымаджэр зэхэпхыныр, зэхэпшлэныр, ащ икын, ихьылэ, зэрэхъужыщтыр ышлэш бгъэхъоу, уигушылэ къабыл фэпшыныр — Нурбий къыдэхьыщтыгъэ къодыеп, ащ фэдэ шэнышлур — илэпылэгъу фэныкъом лугъэкклэныр дэгъоу ыгъэцаклэщтыгъ.

Адыгеим имедицинэ къулыкыу лъапсэ фэшлыгъэным, лэзэн лфым шлыкълэшлур хэлъхьэгъэнхэм, сымаджэхэм ящыклэгъэ лэпылэгъур сыдрэ лэныкъомкли игъом ягъэгъотыгъэным, медицинэ културэ шэпхэ лъагэм итэу гъэпсыгъэным, зыфэныкъохэ лэзэплэ лэмэ-псымэхэр зэгъэгъотыгъэнхэм, кадрэхэр зэгъэулугъэнхэм, шхьадж ифэшъошэ чыплэ щытыным Хьагъундэкъом лъэшэу ыналэ атэтэу лфышхо зэшлурхыгъ. 1960-рэ ильэсым ащ хэку симэджэщыр ыгъэпсыгъ, Адыгеим псауныгъэр къэхьумэгъэнымклэ икыулыкыу инэклубгъуаклэ къызэлъуихыгъ. Нурбий исэнэхьат иклэсагъ, хэшлыкышхо фырилагъ, цыфхэм зафэу афыщтыгъ. Джащ пае врач емызэщыжыным шхьэклэфэшхо хэкум щыфашыщтыгъ.

Ар еджэгъэ-гъэсэгъэ къодыгъэп, нэбгырэ пэпчэ ыгу ихьыкырэ-ишлыкырэ зэхэзышылыкырэ цыфыгъ, лыуз ин пстэуми афырилагъ. Ар пхэмылэу зыпшышъуштэп, гуклэгъур сымаджэм пигъохыным, фэгумэклиным, игугъэ ымыгъэккласэным фытегъэпсыхьэгъагъ, къыдэхьыщтыгъ. Хьагъундэкъом хэкум ипашэхэр псауныгъэм икыуэхьумэн епхыгъэ лфыгъохэмклэ дэгъоу къыздыригъалэщтыгъэх. Краснодар медицинэ институтым щеджэгъэхэр, ар къэзыухыгъэ врачхэу Д. Шышхьэм, Р. Боджэ-къом, В. лэшхьэмафэм, ежъ Н. Хьагъундэкъом, А. Лышэм, нэмыкхэм медицинэм илфыгъохэр Адыгеим щызэшлэхыгъэнхэмклэ бэ ашлагъэр, ахэм зэкклэми щытхьур яфэшъуаш. Цыфхэр ыгъэдэлонхэ, къызкыуицэнхэ зэрилъэккырым ишлугъэкклэ, Хьагъундэкъом симэджэщыр зеришыгъэм имыза-къоу, медицинэ кадрэхэри ыгъэхьазырыгъэх.

Шлэ зышлэрэм шлэ фыщылъ

Шлэныгъэ, лэдэб, нэхъой, гуклэгъу, пытагъэ, шьыпкъагъэ зыхэлъыгъэ врач лэпэласэу, зэхэщэкло инэу Хьагъундэкъо Нурбий адыгэ лъапкъым ыкыо шьыпкъагъ, ар узэрыгушхон цыфыгъ. Апшэрэ квалификация зилэгъэ врачыр ллэшлэгъуныкъом ехьум Адыгеим ицыфхэм япсауныгъэ къэхьумэгъэным фэлэжъагъ, лфышхоу ышлагъэм фэшлэ къэралыгъом тын лъаплэхэр къырипэсыгъэх. Ащ 1966-рэ ильэсым Лэжъэкло Быракъ Плэжыным иорден, 1970-м — медалхэу «За доблестный труд», зыфилорэр, Ленинын къызыхьугъэр ильэс 100 зэрэхьугъэм епхыгъэр; 1976-м — орденэу «Знак Почета» къыфагъэшъошагъэх.

1981-рэ ильэсым Нурбий

щытхьуцлэу «РСФСР-м изаслуженнэ врач», 1984-м — «Псауныгъэр къэхьумэгъэным иотличник» зыфилэхэрэр, 1986-м — Лениным иорден, 1999-рэ ильэсым — «Адыгэ Республикэм инароднэ врач» цлэ лъаплэр, 2010-рэ ильэсым медалэу «Адыгеим и Щытхьуэхьэр» къылэжыгъэх.

Хьагъундэкъор врач къодыгъэп, опытышхо зылэкклэ пэцагъ; медицинэ шлэныгъэ куу илагъ, цыфхэмклэ зэфагъэ, лэзэныр, сымаджэм фэгумэклиныр, фэлэккырэ фишлэныр къехьылъэкыщтыгъэп — ар ежъ шэн шхьабалэу хэлъэу къэхьугъагъ. Гузэлухыгъэ хьалэлыгъ, уелъэлужыным имыщыклагъэу, ухэтми, уифэныкъуагъэ къылэжъуштыгъ.

Тщыгъупшэщтэп

Ау сыдэу пшлын, къэхьугъэу мылэжыным щылэп, врач цлэрылоу, цыфышлоу, акылышлоу, исэнэхьат фэлэпэласэу Хьагъундэкъо Нурбий Цыкы ыкыор ильэс 85-м итэу мэлъылъфэгъу мазэм, 2014-рэ ильэсым дунаим ехыжыгъ. Зэрэеспубликэу къабар гухэклым къыбыбыхьагъ, шлэм фэхьазырэу щылэгъэ, адыгэ лъапкъыр зыгъэдэхэгъэ, Мамхыгъэ, Хьагъундэкъо ллакъом яклэлэплугъэу, Адыгэ Республикэм ицыф пэрытыгъэу Хьагъундэкъо Нурбий зэрэщымылэжыыр республикэм исхэм гухэкышхо ащыхьугъ. Нэбгырабэмэ ишлэ зэранэсыгъэр алу къыдихьыежыгъ. Адыгэ лъапкъым зы нэбгырэ дышъэ хэзыгъ, ау Хьагъундэкъо Нурбий ыпсэ ижъуагъо ошъогу лъагэм итыщт, адыгэ лъапкъым ар ыгу илыщт, шлэм фэныкъо цыфыбэмэ бэрэджыри ыцлэ ралощт. Ары, «Цыфхэм уащымыгъупшэфэ уцы!» пклэнчъэу алуагъэп ныла.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ИНВЕСТИЦИЕХЭМРЭ КЪЭЛЭ ЩЫПАКІЭМРЭ

Апэрэ псэуалъэр щырагъэжъагъ

Мыекъуапэ республикэм икыэлэ шхьабалэу щыт нахь мышлэми, чыплэу ыубытырэм иинагъэкли, щыпсэухэрэм япчъагъэкли къэлэшхоу плытэн плъэккыщтэп. Къэлэ администрацием исайт ит къэбархэм узэрагъэгъуазэрэмклэ, Мыекъуапэ чыплэу ыубытырэр квадратнэ километрэ 282,200-рэ, нэбгырэ 167353-рэ щэпсэу.

Тапэклэ къалэм зэиушъомбгъуным фэшл амалэу щылэхэр агъэнафэхэ зэхьум, къэлэгъэ-псыным ишапхэхэм япхыгъэ лфыгъо зэфэшъафхэр къыдалъытагъэх. Темыр ыкли къокыплэ лэныкъохэмклэ мэшлоку гъогум къалэр хураеу къеклухэ, темыр лэныкъор промышленнэ шьолпырэу щыт, къыблэ лэныкъомклэ псыхъоу Шхьагуащэрэ ащ ыкыбклэ щылэ къушъхьэ шьолпырымрэ къалэм зегъэушъомбгъугъэнымклэ амал къатырэп. Арышъ, анахь гугъэплэшлоу щытыр къохэплэ лэныкъор ары. Ар къыдалъытэзэ, а лэныкъомклэ щылэ псэуплэм къыголь чыгоу мээ шьолпыр цыклым къыщыулагъэу къалэм къыдэзыухьэ-

рэ гъогоу агъэпсыгъэм нэсэу къызэлъызыубытырэм псэолъэшыным зызэрэщырагъэушъомбгъуштым исхемэ-проект къэлэ архитектурэм зэхигъэуцогъагъ. Ащ къыделъытэ мы чыплэм зычлэсыхэрэ ыкли социальнэ мэхъанэ зилэ псэуалъэхэр щэгъэпсыхэзэ, тапэклэ къалэр нахь ин зэрэхъушт шлыклар. Проектыр зызэхагъэуцуагъэр ильэс зыгъу хъугъэ нахь мышлэми, джырэ нэс а чыплэм псэолъэшыныр щырагъэжъагъэп. Джырэблагъэ ащ хьылъэлэт кран кыхьэшхор къыщагъэуцугъэу тлэгъугъэти, ащ лъапсэ фэхъугъэр зэдгъашлэ тшлөгъоу псэолъэшыллэм тыклогъагъ.

Псэолъэшл-монтаж бригадэу ащ лф щызышлэрэм ипэцэ

мастерэу Артем Ткачевым къызэрэтфилотагъэмклэ, псэолъэшл купыр Краснодар къыкыгъ, зэфэшлыгъэ лахъзэхэлъ обществэу «Объемно-блочное домостроение» (ОБД) зыфилорэм илфышлэх. Заводым гъучл-бетонным хэшлыкыгъэ пкыгъохэу унэ псауу гъэпсыгъэхэр къегъэхьазырых, шхьангъупчэхэр

ахэгъэуцожыгъэхэу ахэр мы чыплэм ежъхэм ятранспортикыагъэсых, охътэ клэклым чыплэм щызэхагъэуцожыых. Мэкьюогум и 3-м лфшлэныр щырагъэжъагъ, квартири 153-рэ хьурэ унэу секцищэу зэхэтыр ыкли бгъоу зэтетыщтыр ильэсым ыклэхэм адэжэ атыщт. Унэ шхьаф-шхьафэу гъэпсыгъэ-

хэу зэхагъэуцожыыхэрэм ыуж-клэ арашыллэжынынэу къэнэжыырэр электричествэр, псыр, газыр ащызэбгырыщыжыгъэныр ыкли аклоцхэр гъэдэхэжыгъэнхэр ары нылэп. Псэолъэшыллэм тызыщылэгъэ мафэм къыкклэлъыклогъэ плэлэ клэклым этажищ щызэхагъэуцуагъ. Арышъ, ильэсым ыклэхэм яхьуплэу унэ лъэгъшхор зэратыштым уехьырэхьышэжынынэу щытэп.

Зыцлэ къетлогъэ предприятием инвестор шлыкклэм тетэу ежъ имылыккклэ унэр егъэпсы. Ар зауыхыклэ, рапэсыщтыр къэнэфэщт. Сыдэу щытми, мы чыгу лахьым инвесторым апэрэ псэуалъэр щыригъэжъагъэмэ, енэгугъо ащ къыкклэлъыклогу бюджет мылыккклэ е инвесторхэм ямылыккклэ нэмыкл унэхэр ыкли социальнэ мэхъанэ зилэ объектхэр щэгъэуцунхэклэ. Джырэ лэжъаным сыдырэ хэхъоныгъэхэмкли инвесторхэм нахьыбэу гугъэплэхэр арапхыхэшъ, а лэныкъомклэ чыплэ хабзэм ишыпкыгъэу лф зэрэдашлэрэр нэмыкл щысэхэмкли къэбгъэшъыпкъэжыным плэлэщыт.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Агропромышленнэ комплексым къэралыгъо лэпылэгъу етыгъэным ыльэныкыоклэ
Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунэшъо зауламэ зэхьоклыныгъэхэр
афэшлыгъэнхэм фэгъэхыгъ

Урысые Федерацием и Правительство иунашъоу N 197-р зытетэу «Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъохэр шылэныгъэм шыпхырыштыгъэнхэм ехылапгъ» зыфилоу 2012-рэ ильэсым гъэтхэпэм и 22-м кыдэкыгъэм тегъэпсыхьагъэу Урысые Федерацием мэкью-мэщымклэ и Министерствэ иунашъохэм адиштэу шытым пae Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешлы:**

1. мы кыкылэпыкхэхэр кыдэпэтыгъэнхэу:
1) мэкьюмэщышлэ (фермер) хызмэтшлэпэхэр зэхэцэгъэнхэм ыкли ахэм хэхьоныгъэ ягъэшлыгъэным пae Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кыхагъэкыгъэ лэфшлэныр езыгъэжыгъэклэ фермерхэм грантхэр зэраратыштхэ шыклэм кыкылэпыкхэхэр зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

а) я 10-рэ пунктым ия 4-рэ подпункт мыщ тетэу тхыгъэнхэу:

«4) мы аужырэ ильэсищым кыкылоцлэ предпринимателым а лэныкыомклэ лэф зэримышлагъэр кызушыхьатырэ тхылыр кырихыылэн фae.»;

б) я 12-рэ подпунктыр мыщ тетэу тхыгъэнхэу:

«12) лэу тхылыр зырихыылэгъэ мафэм ехьулэу хэбзэлэхьхэм, страховой тынхэм, тазырхэм япхыгъэу чыфэ хызмэтшлэпэм зэрэтемылымклэ тхылыр рихыылэныр»;

в) я 25-рэ пунктым кыуачлэ имылэжъэу лэйтэгъэнхэу;

2) мэкьюмэщышлэ (фермер) хызмэтшлэпэхэр зэхэцэгъэнхэм ыкли ахэм хэхьоныгъэ ягъэшлыгъэным пae Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кыхагъэкыгъэ лэфшлэныр езыгъэжыгъэклэ фермерхэм грантхэр зэраратыштхэ шыклэм кыкылэпыкхэхэр зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

а) я 8-рэ пунктым ия 5 — 6-рэ подпунктхэр мыщ тетэу тхыгъэнхэу:

«5) хызмэтшлэпэм ипашэрэ ащ шылажъэхэрэмрэ хызмэтым ихэхьоныгъэ пae грантхэр зыкли кызэрарамытыгъагъэхэр, джащ фэдэу лэфшлэныр езгъэжыгъэклэ фермерхэм зэтыгъо ахьцэ лэпылэгъу ильэсищ фэдиз хьугъэу кызэралэклымхьагъэр

кызгъэшпыпкыжырэ тхылырхэр.

б) унэгъо былымэхъо фермэм изэхэцэн, къэралыгъо программэ гъэнэфагъэу шылэм диштэу, ильэси 8-м кыкылоцлэ пэлухьэгъэ ахьцэр кыалэкигъэхьабыным иамал илэ зыхьуклэ»;

— я 12-рэ подпунктыр мыщ тетэу тхыгъэнхэу:

«12) лэу тхылыр зырихыылэгъэ мафэм ехьулэу хэбзэлэхьхэм, страховой тынхэм, тазырхэм япхыгъэу чыфэ хызмэтшлэпэм зэрэтемылымклэ тхылыр рихыылэныр»;

— я 23-рэ пунктым кыуачлэ имылэжъэу лэйтэгъэнхэу.

2. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм шыублагъэу мы унашъом кыуачлэ илэ мэхьу.

**Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат**

кь. Мыекъуапэ,

жъоныгъуаклэм и 21-рэ, 2015-рэ ильэс

N 106

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кыхагъэкыгъэ
стипендиехэмклэ фондир зэрагъэпсырэм епхыгъэ лэфыгъо
зауламэ яхылапгъ

Федеральнэ законэу N 273-р зытетэу «Урысые Федерацием гъэсэныгъэр зэрэщызэхэцагъэм ехылапгъ» зыфилоу 2012-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 29-м кыдэкыгъэм ия 36-рэ статья ия 10-рэ лэхь, Адыгэ Республикэм изаконэу N 264-р зытетэу «Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэр зэрэщызэхэцагъэм ехылапгъ» зыфилоу 2013-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 27-м кыдэкыгъэм ия 2-рэ статья атегъэпсыхьагъэу ыкли фэныкыо студентхэм мылькы лэпылэгъу ятыгъэным пae Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешлы:**

1. Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кыхагъэкыгъэ стипендиехэмклэ фондир мыщ тетэу гъэпсыгъэнхэу:

1) гурыт сэнэхьат гъэсэныгъэ зэзыгъэгъотырэ студентхэм къэралыгъо академическэ стипендиюу мазэм сомэ 487-рэ ятыгъэнхэу;

2) гурыт сэнэхьат гъэсэныгъэ зэзыгъэгъотырэ студентхэм къэралыгъо социальнэ стипендиюу мазэм сомэ 730-рэ ятыгъэнхэу;

2. Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ, Адыгэ Республикэм псауныгъэм икьэухьумэнклэ и Министерствэ, Адыгэ Республикэм культурэмклэ и Министерствэ зичэзыу финанс ильэсымклэ бюджет заявкэхэр агъэхьазыргъэ зыхьуклэ мы кыкылэпыкхэхэр агъэцэклэнхэу:

1) Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет

иассигнованиехэмклэ очнэ шыклэм тетэу еджэрэ студент пчъагъэм кыпкырыкыхэзэ ыкли мы унашъом ия 1-рэ пункт кыдильтырэ шапхъэхэм атетэу стипендиехэмклэ фондир зыфэдизыштыр агъэнэфэнхэу;

2) фэныкыо студентхэм ахьцэ лэпылэгъоу стипендиехэмклэ фондир процент 25-рэ алэклагъэхьанхэу.

3. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет мы кыкылэпыкхэхэр иунашъохэм кыуачлэ ямылэжъэу лэйтэгъэнхэу:

1) N 72-р зытетэу «Ублэплэ сэнэхьат гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ учреждениехэм ачлэсхэм, джащ фэдэу гурыт сэнэхьат гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ учреждениехэу Адыгэ Республикэм кыфэгъэзагъэу шытхэм ястудентхэм ахьцэ лэпылэгъу зэрафэхьухэрэ ыкли стипендиюу зэралэклагъэхьэрэ шыклэм ехылапгъ» зыфилоу 2006-рэ ильэсым жъоныгъуаклэм и 15-м кыдэкыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугыогъэхэр, 2006, N 5);

2) N 167-р зытетэу «Ублэплэ сэнэхьат гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ учреждениехэм ачлэсхэм, джащ фэдэу гурыт сэнэхьат гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ учреждениехэу Адыгэ Республикэм кыфэгъэзагъэу шытхэм ястудентхэм ахьцэ лэпылэгъу зэрафэхьухэрэ ыкли стипендиюу зэралэклагъэхьэрэ шыклэм ехылапгъ» зыфилоу 2007-рэ ильэсым лоныгъом и 24-м кыдэкыгъэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугыогъэхэр, 2007, N 9);

3) N 177-р зытетэу «Ублэплэ сэнэхьат гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ учреждениехэм ачлэсхэм, джащ фэдэу гурыт сэнэхьат гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ учреждениехэу Адыгэ Республикэм кыфэгъэзагъэу шытхэм ястудентхэм ахьцэ лэпылэгъу зэрафэхьухэрэ ыкли стипендиюу зэралэклагъэхьэрэ шыклэм ехылапгъ» зыфилоу 2008-рэ ильэсым шклогъом и 1-м кыдэкыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугыогъэхэр, 2008, N 11);

4) N 6-р зытетэу «Ублэплэ сэнэхьат гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ учреждениехэм ачлэсхэм, джащ фэдэу гурыт сэнэхьат гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ учреждениехэу Адыгэ Республикэм кыфэгъэзагъэу шытхэм ястудентхэм ахьцэ лэпылэгъу зэрафэхьухэрэ ыкли стипендиюу зэралэклагъэхьэрэ шыклэм ехылапгъ» зыфилоу 2012-рэ ильэсым шылэ мазэм и 12-м кыдэкыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугыогъэхэр, 2012, N 1).

4. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм шыублагъэу мы унашъом кыуачлэ илэ мэхьу ыкли 2015-рэ ильэсым шылэ мазэм и 1-м кышыублагъэу правэм ыльэныкыоклэ шылэ хьугъэ зыфшытыклэхэр кыхеубытэх.

**Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат**

кь. Мыекъуапэ,

жъоныгъуаклэм и 26-рэ, 2015-рэ ильэс

N 115

Адыгэ Республикэм лэфшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъу

Стационар шыпкыэу шымытхэм къэралыгъо фэлэ-фашлэхэр
зэрацагъэцаклэхэрэр нахьышлоу зэхэцэгъэным ехылапгъ

Стационар шыпкыэу шымытхэм къэралыгъо фэлэ-фашлэхэр зэрацагъэцаклэхэрэр нахьышлоу зэхэцэгъэнхэм ыкли Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2009-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 28-м ыухэсыгъэ унашъом диштэным пae **унашъо сэшлы:**

1. Стационар шыпкыэу шымытхэм къэралыгъо фэлэ-фашлэхэр зэрацагъэцаклэхэрэр нахьышлоу зэхэцэгъэным пae гуадзэм кыдильтырэ лэныкыохэр ухэсыгъэнхэу.

2. Адыгэ Республикэм лэфшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ кыфэлорышлэрэ учреждениехэу стационар шыпкыэу шымытхэм ядиректорхэм мы унашъом диштэу ялэфшлэн зэхэцэнхэу.

3. Экономикэмклэ ыкли финансхэмклэ отделым ипашэрэ социальнэ фэлэ-фашлэхэм ягъэцэклэн фэгъэзэгъэ учреждениехэм япшэрылхэр зэрэзэшлуахьхэрэм иуплэкълунклэ отделым ипашэрэ мы унашъом кыпкырыкыхэзэ къэралыгъо пшэрылхэр рахуыханхэу.

4. Къэбар-правовой отделым (О.В. Долголенкэм):
— мы унашъор Адыгэ Республикэм лэфшлэнымрэ

социальнэ хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ исайт кыригъэхьанхэу;

— гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу мазэм зэ кыдэкырэ тхылыгъэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугыогъэхэр» зыфилоу кыхаригъэутынхэу;

— Урысые Федерацием юстициемклэ и Министерствэ и Гъэлорышлэлэу Адыгэ Республикэм шылэм шпэхьэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хэгъэхьаным пae мы унашъор лэклигъэхьанхэу.

5. Мы кыкылэпыкхэхэр унашъохэм кыуачлэ ямылэжъэу лэйтэгъэнхэу:

1) Адыгэ Республикэм лэфшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъоу N 44-р зытетэу «Унагъом, клэлэцыкылухэу сэкъатныгъэ зилэхэм, зипсауныгъэ пыч фэхьугъэ клэлэцыкылухэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэм ягъэцэклэнклэ Адыгэ Республикэм икьэралыгъо учреждениехэм япшэрылхэр зэрагъэцэклэн фаем фэгъэхыгъэ» зыфилоу 2012-рэ ильэсым гъэтхэпэм и 11-м кыдэкыгъэм;

2) Адыгэ Республикэм лэфшлэнымрэ социальнэ

хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъоу N 18-р зытетэу «Унагъом, клэлэцыкылухэу сэкъатныгъэ зилэхэм, зипсауныгъэ пыч фэхьугъэ клэлэцыкылухэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэм ягъэцэклэнклэ Адыгэ Республикэм икьэралыгъо учреждениехэм япшэрылхэр зэрагъэцэклэн фаем фэгъэхыгъэ» зыфилоу 2012-рэ ильэсым шылэ мазэм и 31-м кыдэкыгъэм;

3) Адыгэ Республикэм лэфшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъоу N 18-р зытетэу «Унагъом, клэлэцыкылухэу сэкъатныгъэ зилэхэм, зипсауныгъэ пыч фэхьугъэ клэлэцыкылухэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэм ягъэцэклэнклэ Адыгэ Республикэм икьэралыгъо учреждениехэм япшэрылхэр зэрагъэцэклэн фаем фэгъэхыгъэ» зыфилоу 2012-рэ ильэсым шылэ мазэм и 31-м кыдэкыгъэм.

6. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм мэфибл зытешлэклэ мы унашъом кыуачлэ илэ мэхьу.

Министрэу ОСМЭН Альберт

кь. Мыекъуапэ,

мэлылфэгъум и 30, 2015-рэ ильэс

N 109

ГУТІЭ Саныет

УсакІохэм
язэнэкъокъу

Музыкальнэ пьес

Хэтхэр:
Джэгокіо купитІу:
Апэрэр — шыкІэпщынау, пхъэкІычау, ежъуакулу.
ЯтІонэрэр — къамылапщ, пхъэкІычау, ежъуакулу.
Сэтэнай гуащэр.
Бэдэф гуащэр.

Тхъэшэрыпхъу.
Лащын — усакІу.
Акуанд.
Ацэмэз — усакІу.
Алэдж — нарт хэсэ тхъамат.
Саусырыкъу.
Хъульфыгъэхэр — нарт хасэм хэтых.
Бзыльфыгъэхэр — цыдж шыхъафым хэ-
лажъэх.

(*КъызыкІэлыкІорэр мэкъуогъум и 25-м къыдэкІыгъэ номерыт ит*).

Тхъэшэрыпхъу:
Ар зилІыпхъэшагъэм
Акуандэ дахэм
Жабзэ къыдигъотыгъэп,
Бзыльфыгъэм ебгыгъ,
Бгыбзэм ригъэхьыгъ
Акуандэ дахэри
Нарт хэгъэгоу къызэрыхъа-
гъэри...

Бэдэф гуащэр:
Бзыльфыгъэм емышъхъэ-
кІуагъэ
Нартхэм ахэмытэу къычІэ-
кІын...

Ауми, хэт нартэу
Мыщ фэдэу зыфэусагъэхэр:
Ихъэ къыхигъэщырэр
Ибгъэ регъэубыты,
Ибгъэ икІый макъэ
Чылэр къыкІэдэлү.
ИорэдыІохэр
ЫбгъуитІукІэ щытых.
Итар-итыкоу,
Тыкужъы нэкІым
Зы шыу къитэджагъ...

Тхъэшэрыпхъу:
Тенэ къырыгъуази,
Гъуазэ къырыдэкІи,
Хъарамы Іуашъхъэ къыщыдэ-
кІуайи,
ТІэхъэ-нэхъашэкІэ
ЗыкъыщиплЫхыи,
Нарт ячэмахъо
Сэлам-гущылэгъукІэ зыфыри-
гъэхи,
Губжыгъэу къэшэсыжьи,
Дэнэ кІэпщэр,
Шы ныбэм къырифэкІи,
Шы лъэгум къычІэзэрэр
КъочІэпцІэ-къочІэфэу,
Ошъогум щыфарзэу
Къежъэжъыгъ.
Джы мы къэбарым
Сэтэнэе гуацэм къыперэ-
дзэжъ.

Сэтэнай:
Шы пэбзыджынитІумэ,
Пщэсэу къарихырэр
Щэтырэу уцоу,
Ихъэ къыхигъэщырэр
Ибгъэ ригъэубытэу,
ХъэпаниитІумэ
Къыдачъыхъэу,
Ибгъэ ІэситІумэ къальэрэ-
зыхъэу
Алэдж яунэжъы
Акондэ дахэу,
Щагъындакъым исым къе-
лъэгъу.
«О тянэу, Сэтэнэе гуащ,
Зы шыу къэкІошъ,
Чыртым къимыкІыгъэмэ,
Нартым къыралъфагъэп»,

КъысІуагъ.
Ащ лъыпытэу сытэджи,
Сиджэнэ Іашъхъэ дэсфыйи,
СипапыщитІу лъапэкІэ зес-
фээз,
ШхыншІэщым сычІэхъагъ:
Мыфабэу, мычъыІэу
Шхыныр зэзгъэфагъэ.
Ащ нэсыфэ мо шыур къы-
нэсы,
КІэпщ пакІэкІэ къэлапчъэм
къедысы.
Акондэ дахэр пэгъокІы,
Гущылэ дахэр пегъохы.

Акуанд:
Сигущылэ зи шыагъэ къы-
хыгъэп,
Мо лы пхъашэм
ИзэфэшІу гъотыгъошІоп —
Жэбзэ дахэми дихьыхыгъэп,
Сибзыльфыгъашъхъэ епыу-
тылІэу
Сыллы дэгъу еІоми, къысэ-
бгыгъ.
Бгыбзэм ригъэхьыгъэр си-
закъоп,
Нарт хэгъэгоу къызэрыхъа-
гъэми
Щыджылэ гущылэ дыджхэр
рипэсыгъэх.

Сэтэнай:
Зышъхъэ тымылъэгъоу,
Зигугъу тигъалІэу,
ЛЫкІэ тызыфаер,
Мыдэ укъэсыгъэмэ
«Щыгъу-пІастэр» ослон,
Гъэлъэхъу пщэрыр
Уилэпэщыпсэу,
Цугъо бжъэпэлппыр
УихъакІэныщэу
УязгъэхъакІэн...

Акуанд:
Акондэ дахэри
УипІэшъхъагъэу,
Чэщыпэ чъые
Мы унэм щипхын, —
Джары есІуагъэр.
Ежъ лыхъу губжылэу
КъычІэкІы.
Игущылэхэр
Щэбзэщэ тіупщыгъэх —
Гущылэ пэпчъ лыгъай,
Къысшъхъарыуагъэу
ОкІай!
Губжыгъае,
МашІор шъхъарехы.
«СыешхэкІо ешъуакІоп, —
еІо, —
Сыджэгокіо шъаоп,
Сышыу къежъэгъакІэп...»

Сэтэнай:
Ащ хэкІышъ, бгэным ре-
тіупщы.

Бзыльфыгъэхэр:
Ал, пІорэр сыд?

Сэтэнай:
Тигугъо бжъэплЫи псэхалэ
хъунэу,

Бзыльфыгъэхэр:
А, тобэ, тобэ...

Сэтэнай:
Тигъэлъэхъу пщэри хъэмэ
алІынэу,

Бзыльфыгъэхэр:
УнэшІу къысщэф...

Сэтэнай:
Тисэнэф кІади икІосыкІынэу,

Бзыльфыгъэхэр:
О ти Тхъэ лъапІ, тыщыухъум!

Сэтэнай:
Тиордэ лэгъуни машІом ыс-
тынэу,

Бзыльфыгъэхэр:
Ордэ унэу, лъэпсэ пытэу...

Сэтэнай:
Ти Акондэ дахэри тыщылэ
хъунэу...

Бзыльфыгъэхэр:
НасыпышІо Тхъэм ешІ...

Сэтэнай:
Джауштэу къытэбгы
Зэрисэу шыбгым.

Тхъэшэрыпхъу:
Тенэ къырыгъуази,
Гъуазэ къырыдэкІыгъэми,
Нартым къырамылъфагъэу
Чыртым къыкІыгъэми,
Яунэ зыщимыгъэсагъэу
Хасэм клонэу къежъагъ —
Джары сэ ащ къесІопІэщтыр.
Лащынэ гущылэкІэ иорэд
херэлупІ.

Лащын:
Купышхом бжъапэм ар къы-
щезао,
КІочІэрыхъэ заом пкІыхъэкІи
хэмыкІа,
Нарт Шэбатныкъор сипсэ-
лыхъуа,
Бэрэ къыспІыхъугъэми, сы-
фэмыя.
Бэдзэогъу мафэм тыгъэм
щыхэпаза,
Губгъом ит зэпытым унагъо
ышІэна?
Нарт Шэбатныкъор сипсэ-
лыхъуа,
Бэрэ къыспІыхъугъэми, сы-
фэмыя.
Бэдзэогъу мафэм тыгъэм
щыхэпаза,
Губгъом ит зэпытым унагъо
ышІэна?
Нарт Шэбатныкъор сипсэ-
лыхъуа,
Бэрэ къыспІыхъугъэми, сы-
фэмыя.

КупитІум къыздэаІо:
Зэхихыгъэм Лащынэ фэусэ,
Фэусэныр клэнэкІэлъэ къо-
дыеп.
Зыфэусэрэр анахъ дэеп —
ЛыгъэшІапІэр шэны фэхъугъ.
Акуандэ шъхъакІо къезыхы-
гъэм
Тхъэ слон, ащ нахъ псэлъэ
пхъаши тефэ.

Зэхахыгъэм бзыльфыгъэхэм
дырагъаштэ.
Лащынэ ыусыгъэр ямыштэп,
Къызэдэлэ зэдырагъаштэу.

Бзыльфыгъэхэр:
Купышхом бжъапэм ар къы-
щезао,
КІочІэрыхъэ заом пкІыхъэкІи
хэмыкІа,
Нарт Шэбатныкъор сипсэ-
лыхъуа,
Бэрэ къыспІыхъугъэми, сы-
фэмыя.
Бэдзэогъу мафэм тыгъэм
щыхэпаза,
Губгъом ит зэпытым унагъо
ышІэна?
Нарт Шэбатныкъор сипсэ-
лыхъуа,
Бэрэ къыспІыхъугъэми, сы-
фэмыя.

КупитІум къыздэаІо:
Тхъэшэрыпхъу ицыдж шы-
хъаф
Нарт бзыльфыгъэхэр щызэ-
фэсыгъэх.
Мэлыцыр аупІэлү, аутэ
Цыпх оредым зырагъэлэты.

Бзыльфыгъэхэр:
Цыпхыр зиер къэджэ
Чэу кІыбым дэсэу,
Ипчы палэ шъхъарыс.
Пшъашъэу зызыгъазэрэр
Мы кІалэми къежэх...
Цыпхыныр къытэщы,
Тызыфащэрэр имыс,
Исхэр къытэмыгугъу,
Ахэр гугъуемылІ.
Чэщырэ цыпхыными
Тигуныкъо хегъэкІ,
Тэ тыгу хэкІымэ
Тянэ-тятэмэ амышІ,
Цыпхынэ тызышыгъэ
Шъузым типсэкІод ыдэжъ...
Цыпхынэ тызышыгъэ
Шъузым типсэкІод ыдэжъ...
(*Бзыльфыгъэ купыр зыдэ-
щыс чыпІэр къэушІункІы. Сце-
нэ гупэм пэблагъэу къэнэфы-
рэм джэгокіо купитІур хэт.*)

КупитІум къыздэаІо:
Тхъэшэрыпхъу ицыдж шыхъаф
Нарт бзыльфыгъэхэр щызэ-
фэсыгъэх.
Мэлыцыр аупІэлү, аутэ,
Нарт къэбархэр къызэфэ-
Іуатэх.

**Апэрэ купым къеІо,
ятІонэрэ купым
къыкІеІотыкІыжъы:**
Нарт лыхъухэм якъэбархэм
Лащынэ ядэлү,
Лакъыр д оредхэр
Нарт лыхъухэм афеусыхы.

Апэрэ купыр:
Цыджы шыхъафым
Щызэхыхыгъэр
Нарт бзыльфыгъэмэ
Зэбгырахыжъы.

КупитІум къыздэаІо:
Шъхъадж иджэгу пашъхэ
Ар къыщеложъы.
(*Къэмылпагъоу бзыльфыгъэ-
хэм Лащынэ ыусыгъэ оред-
хэр къаІох*)

Бзыльфыгъэхэр:
КІыщым екІурэ гъогум уте-
мыкІа,
ГъучІыр шэф фабэу Іадэм
дэлъа,
Нартхэм я Лъэпшъ-къаныр
сипсэлыхъуа,
Бэрэ къыспІыхъугъэми, сы-
фэмыя.
Пчэдыжъым фыжъэу напэр
мэлыды,
Пчыхъашъхъэр къэсмэ мы-
жъо шІомыкІа,
Нартхэм я Лъэпшъ-къаныр
сипсэлыхъуа,
Бэрэ къыспІыхъугъэми, сы-
фэмыя.

Бзыльфыгъэхэр:
Купышхом бжъапэм ар къы-
щезао,
КІочІэрыхъэ заом пкІыхъэкІи
хэмыкІа,
Нарт Шэбатныкъор сипсэ-
лыхъуа,
Бэрэ къыспІыхъугъэми, сы-
фэмыя.
Бэдзэогъу мафэм тыгъэм
щыхэпаза,
Губгъом ит зэпытым унагъо
ышІэна?
Нарт Шэбатныкъор сипсэ-
лыхъуа,
Бэрэ къыспІыхъугъэми, сы-
фэмыя.

**ЯтІонэрэ купым къеІо,
апэрэ купым
къыкІеІотыкІыжъы:**
Лащынэ иорэд усыгъэхэр
Нарт лыхъужъхэм шъхъакІо
ащэхъу.

Хъульфыгъэ макъэхэр:
(*къэмылпагъоухэу къаІо*)
Ащ нахъ мыхъурэм
Теумысы.
Тежъугъэус хэкІыплэ тфэхъу-
щтым...

ЯтІонэрэ едзыгъу
Апэрэ къэшІыгъу
Джэгокіо купитІур сценэ гу-
пэм щызэхэт. Ахэр къыхэ-
нэфыкІых. АкІыбкІэ сценэр
шІункІы.

**ЯтІонэрэ купым къеІо,
апэрэ купым
къыкІеІотыкІыжъы:**
(*къырегъажъэ*)
Нарт яунэжъэу
Алэдж иунэжъым
Нарт хасэр щызэІукагъ.

ЯтІонэрэ купыр:
Нарт яунэжъэу
Алэдж иунэжъым
Нарт хасэр щызэфэсыгъ.
*КупитІум ахэтхэм заушъэ-
фы, мэдэлэх. Сценэ кІыбым
макъэхэр къыщэлүх.*

Хъульфыгъэ макъэхэр:
Лащынэ мэусэшъ,
ЩыІакІэ къытитырэп...
Лащынэ мэусэшъ,
ЩыІакІэ къытитырэп...

КупитІум къыздэаІо:
УсэкІо бзыльфыгъэм
Нартхэр щэгусэх.
Лащынэ мэусэшъ,
УсакІом иІоф
Нарт хасэр еусэ.

**Апэрэ купым къеІо,
ятІонэрэ купым
къыкІеІотыкІыжъы:**
Нарт яунэжъэу,
Унэ къебэ-набэу,
КІэсэныбэ зыкІэтэу,
ЗикІэсэнхэр
Цуиймэ зэрафашэм,
Мые лъащэ зыІутым
Нарт хасэм ихъыкумэшІхэр
Щызэхэхыхы.
*Сценэр къэнэфы. Ащ нарт
хасэр щызэхэхс.*

Хъульфыгъэ макъ:
Зы нарти
Нарт хэкум
Шъхъэклафэ щыфашІэу
Лащынэ фэмыусагъэу,
ШъхъакІо римыгъэшІыгъэу
Исыжъэп...

Хъульфыгъэ макъ:
Бзыльфыгъэ усакІом
ШъхъакІо кыитехы,
ШъхъакІоу кыитихырэр —
Тэ етэгъэхы.
Ежъ ыбзэ ичатэшъ, къырехы,
ИусакІэ шъори зэхэшъохы...

(*Джыри къыкІэлыкІоушт*).

КІЭЛЭЕДЖАКІОХЭМРЭ ПІУНЫГЪЭМРЭ

Урысые Федерацием икІэлэеджакІохэм яспартакиадэ иятІонэрэ едзыгъо хэхьэрэ зэнэкьокъу футболмкІэ Волгоград шыкІуагъ. Адыгэ Республикэм футболмкІэ икІэлэцІыкІу-ныбжыкІэ спорт еджапІэ зыщызыгъасэхэрэр Къыблэм икІлэху зэлукІэгъухэм ахэлэжыагъэх.

Къалъэгъугъэр ащыгъупшэщтэп

Къалмыкым къыкІыгъэ кІалэхэм 2:1-у Адыгеим иныбжыкІлэхэр атекІуагъэх. Волгоград хэкумрэ тиреспубликэрэ яз-ІукІэгъу 0:0-у аухыгъ. Ростов хэкум иешІакохэр 2:1-у Адыгеим икомандэ къытекІуагъэх. Волгоград хэкум икІэлэеджакІохэм апэрэ чІыплэр къыдахыгъ, Ростов хэкур ятІонэрэ хуэгъэ. Адыгэ Республикэм ифутболистхэм яцэнэрэ чІыплэр къафагъэшъошагъ.

— Урысыем ия VII-рэ спартакиадэ спорт лъэпкъ 20-м нахыбэкІэ шызэнэкьокъух, — къытиІуагъ тиреспубликэ икІыгъэ купэу Волгоград шылагъэм пэ-

щэныгъэ дызезыхьагъэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Владимир Гапон. — Атлетикэ псынкІэмкІэ, спорт бэнакІэхэмкІэ, нэмыкІхэмкІэ зэлукІэгъухэр дэгъоу макІох. Бысымхэм тафэраз, гуфэбэныгъэ ахэлъэу къытпэгъокІыгъэх.

Хэгъэгу зеошхом Теклоныгъэр къызыщыдахыгъэр ильэс 70-рэ зэрэхуэгъэм фэгъэхыгъэ Іофтхьабзэхэм Адыгеим иллыкІохэр ахэлэжыагъэх, Сталинград икЪэухумэн епхыгъэ заохэр зыщыкІуагъэхэр, лыхуужьныгъэ зезыхьагъэхэм афагъэуцугъэ саугъэтхэр, Волгоград ичІыплэ дахэхэр зэрагъэлъэгъухэр. Адыгэ

Республикэм изаслуженнэ тренерэу Тэтэр Нурбийрэ Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» ильэсыбэрэ щешІэгъэ тренерэу Виталий Аксеновымрэ агъэсэрэ кІалэхэр ары спартакиадэм яцэнэрэ чІыплэр къыщызыхьыгъэхэр. Адыгэ быракъыр агъэбыбатэзэ, нэпееплъ сурэтхэр атырахыгъэх.

Тренер-кІэлэегъаджэхэм зэралытэрэмкІэ, Хьаджырэкъо Тенгиз, ХьокІо Темыркъан, Богдан Степановыр, Щэт Ахьмэд, нэмыкІхэри щысэ атепхынуэу шІагъэх. Спартакиадэр шІукІэ агу къэкІыжыщт. Волгоград дэт саугъэтхэм яплыхьэзэ, тарихым инэкІубгъохэм акІлупчІэщтыгъэх. Сталинград фэгъэхыгъэ заом тикІэлэеджакІохэм ялахылхэм ащыщхэр лыхуужьэу хэлэжыа-

гъэх, пый мэхьаджэр шызэхакъутагъ.

Тикомандэ хэтыгъэ футболистхэм тигуапэу ацІэхэр къетэлэх: Вячеслав Аведян, Сергей Галеткэр, Гъыщ Дамир, Александр Деревянкэр, Константин Кирпот, Даниил Масловыр, Даниил Меморскэр, Давид Миносян, Алдис Назлиевыр, Самвел Парталъян, Богдан Степановыр, ТхьакІушынэ Дамир, Хьаджырэкъо Тенгиз, ХьокІо Темыркъан, Щэт Ахьмэд, Роман Юрченкэр.

ТикІэлэеджакІохэм язэфыщытыкІлэхэр спартакиадэм шыпытагъэх, Волгоград шалъэгъугъэр яныбджэгъухэм, Іахылхэм къафалотэжы.

Сурэтым итхэр: **Волгоград шыкІогъэ зэнэкьокъум хэлэжыагъэхэр.**

ОЛИМПИАДЭ ДЖЭГУНХЭР

Мудрэнэ Бислџан.

Дышъэр Баку къыщыхыгъ

Европэм и Олимпиадэ джэгунхэу Баку шыкІохэрэм Урысыем испортсменхэм медалэу къащыхыгъэр зэкІэми анахыб. ТызыгъэгъушІохэрэм дзюдомкІэ тибэнакІохэр ащыщых.

Мудрэнэ зэшыхэу Бислџанрэ Аслџанрэ Къэбэртэе-Бэлкъарым къыщыхыгъэх. Самбэмрэ дзюдомрэ агу зэрэрихьырэм фэшІ зэнэкьокъухэм нахыбэрэ ахэлажъэхэ, ялэпэлэсэныгъэ хагъахь ашІоигъоу Адыгэ Республикэм ибэнэплэ еджапІэ заштэхэм, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Хьэпэе Хьамидэ япашэу загъасэу аублагъ. Адыгэ республикэ гимназием щеджэхэзэ, ныбджэгъукІэхэр ялэ хуэгъэ. Бэ тырамыгашІэу Адыгеим, Къыблэм ащыкІорэ зэ-

нэкьокъухэм медальхэр къащыхыгъэх. Дунэе зэлукІэгъухэм Бислџан ащызэльашІагъ, хагъэунэфыкІырэ чІыплэхэр къыфагъэшъошагъэх.

— Аужырэ ильэсхэм зэшыхэр Краснодар краим икомандэ хэтхэу дзюдомкІэ мэбанэх, — къелуатэ Хьэпэе Хьамидэ. — Бислџан Урысыем ихэшыпыкІыгъэ командэ зэрэхэтым фэшІэ тэгъушІо, имедальхэм ахигъэхьонэу фэтэлэ.

Мудрэнэ Бислџан килограмм 60-м нэс къэзыщэчырэмэ якуп

щэбанэ. Баку шыкІорэ Олимпиадэ джэгунхэм ухъазырыныгъэ дэгъу къащигъэлъэгъуагъ, кІлэху зэлукІэгъур «къабзэу» алырэгъум къыщыхыгъ.

БэнэкІо ныбжыкІлэу Мудрэнэ Бислџан Олимпиадэ джэгунхэу Бразилием 2016-рэ ильэсым шыкІоштхэм ахэлэжъэным фэшІ лъэпсэшІу ышІыгъ. Ау Европэм имедальхэр мэкІалох, дунэе зэнэкьокъум чІыплэу къыщыхыщтым епытыгъэр бэ. Адыгеим щырилэ ныбджэгъухэм адэжъ къэкІоныр шэнышІу ащ фэхуэгъ. Тигъээтэдджэхэм, иныбджэгъухэм ацІлкІэ Бислџан тыфэгъушІо, игухэлъышІухэр къыдэхуынхэу фэтэлэ.

ТИКОНЦЕРТХЭР

Дунэе музыкэр агъэжъынчы

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестрэ ильэс ІофшІэгъур мэкьюогум и 25-м зэфышІыжыгъ. Пчыхъээзэхэхэр зезыщэгъэ Ирина Шилько къызэриІуагъэу, искусствэм пыщагъэхэм концертхэр сыдигъуи ашІогъэшІэгъоных.

Классикэм хэхьэгъэ произведениехэр артистхэм агъэжъынчыгъэх. Симфоническэ оркестрэм идирижерэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шІухафтын къызыфагъэшъошагъэу, Адыгеим изаслуженнэ артистэу Григорий Михайловыр япашэу музыкантхэм тядэлугъ. Концертым пае виолончелым оркестрэр игъусэу Э. Лало ыусыгъэр Арина Согомонян къыригъэлэуагъ.

ИскусствэхэмкІэ Мыекъопэ еджапІэм зыщызыгъэсэрэ Милена Иллейш Теклоныгъэм ия 70-рэ ильэс фэгъэхыгъэ ордэу «Майскэ вальсыр» къызыхедзэм, ор-

кестрэр, залым чІэсхэр дежыуэгъэх.

ЗэльашІэрэ композиторэу П. Чайковскэм ыусыгъэхэр симфоническэ оркестрэм ипчыхъээзэхэхэм бэрэ ащызэхэтэхых. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Ольга Мамикъян скрипкэмкІэ къыхидзэрэ мэкъамэм оркестрэр дежыуэгъ. А. Островскэм ипшысэу «Ос пшъашъэм» теыхыгъэ ордэдышор пчыхъээзэхэхэм щыІугъ.

Композиторэу, дирижерэу, пианистэу С. Рахманиновым иконцертэу N 1-р фортепианэм оркестрэр игъусэу артистхэм къырагъэлэуагъ. Дунэе зэнэкьокъухэм

Сурэтыр концертым къыщытэтхыгъ.

ялауреатэу Софья Ходосевич Краснодар щэлсэу. ФортепианэмкІэ произведениер ащ ыгъэжъынчызэ оркестрэр къыдежыуэгъ.

Пчыхъээзэхэхэм кІэлэеджакІохэр, зыныбжъ хэкІотагъэхэр зэфыщагъэх. Дирижерэу Григорий Михайловым тызэрэцигъэгъоза-

гъэу, оркестрэм ІофшІлэкІшІоу зызыфигъэсагъэр лъыгъэкІотэщт. Композитор цІэрыІохэм, Адыгеим щыщхэм аусыгъэхэр концертхэм ахагъэхьащтых, колледжхэм, искусствэхэмкІэ еджапІэхэм ащеджэхэрэр пчыхъээзэхэхэм ахагъэлэжъэщтых.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбий.

Зэхъыщагъэр ыкІи къыдззыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкэзгъухэм адырлэ зэхъыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшгъэдэкІыжъ зыхьырэ секретары: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиоэкътынхэмкІэ ыкІи зэлгы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыплэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкІэмкІи пчъагъэр

4015

Индексхэр

52161

52162

Зак. 762

Хэутыным узшыкІэтхэнэу шыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр

МэшІлэкъо Саид

ПшгъэдэкІыжъ зыхьырэ секретары

ЖакІэмыкъо Аминэт